СОВЕТ КАЧЕЛИНСКОГО

СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ

АРСКОГО МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН
ул.Центральная, д. 200, с. Качелино,

Арский муниципальный район, 422013

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
АРЧА МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ

КӘЧЕ

АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ

СОВЕТЫ

Үзәк урам, 200 йорт, Кәче авылы,

Арча муниципаль районы, 422013

Тел. (84366)5-23-93, факс (843665-23-93). E-mail: Kach.Ars@tatar.ru

---

Кәче авыл җирлеге Советы
КАРАРЫ

15.07.2019 ел **№ 86**

Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының Кәче авыл җирлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләре проектын раслау турында

"Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында"06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль закон нигезендә Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы Кәче авыл җирлеге Уставы, "Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында" 28.07.2004 N 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы Кәче авыл җирлеге Советы карар бирде:

1.Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының Кәче авыл җирлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләре проектын расларга (кушымта).

2. Арча муниципаль районы Кәче авыл җирлеге Советының 2018 елның 03 декабрендәге 70 номерлы "Арча муниципаль районының Кәче авыл җирлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау турында" карарын үз көчен югалткан дип танырга.

3. Әлеге карарны "Татарстан Республикасының рәсми хокукый мәгълүмат порталында (PRAVO.TATARSTAN .RU) һәм Арча муниципаль районы сайтында "Авыл җирлекләре" бүлегендә урнаштырырга.

4. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны үз өстемә алам.

Кәче авыл җирлеге башлыгы Закиров Т.Д.

СОВЕТ КАЧЕЛИНСКОГО СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ

Кәче авыл җирлеге Советының
15.07.2019 ел, №86
карарына кушымта

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ АРЧА МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ КӘЧЕ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ ТЕРРИТОРИЯСЕН ТӨЗЕКЛӘНДЕРҮ КАГЫЙДӘЛӘРЕ

I. Гомуми нигезләмәләр

1. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының Кәче авыл җирлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләре (алга таба - Кагыйдә) каралган вәкаләтләрне гамәлгә ашыру кысаларында эшләнде

2. Әлеге Кагыйдәләр барлык физик һәм юридик затларның оештыру-хокукый рәвешләренә бәйсез рәвештә үтәве мәҗбүри.

3.Әлеге Кагыйдәләр җирлекнең бөтен территориясендә гамәлдә һәм түбәндәге таләпләрне билгели:

биналар (торак йортларны да кертеп) эчтәлеге буенча, алар урнашкан корылмалар һәм җир кишәрлекләре, тиешле биналарның һәм корылмаларның тышкы кыяфәтенә карап;

- төзекләндерү эшләре исемлегенә һәм аларны башкару ешлыгына;

-биналар (алардагы биналар) милекчеләренең һәм корылмаларның төзекләндерүдә катнашу тәртибен билгеләүгә;

-җирлек территориясен төзекләндерүне оештыру (урамнарны яктыртуны, территорияне яшелләндерүне, урам исемнәре һәм йортларның номерлары белән күрсәткечләр урнаштыруны, кече архитектура формаларын урнаштыру һәм карап тотуны да кертеп).

4. Территорияләрне төзекләндерү элементларын проектлау һәм урнаштыру шәһәр төзелеше һәм җир законнары, махсус нормалар һәм кагыйдәләр, дәүләт стандартлары, җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре, билгеләнгән тәртиптә расланган проект документациясе нигезендә гамәлгә ашырыла.

5. Әлеге Кагыйдәләр җирлек территориясендә көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын җыюны, алып китүне, транспортировкалауны, утильләштерүне һәм эшкәртүне оештыру буенча мөнәсәбәтләрне җайга салмый.

Төп төшенчәләр

6. Әлеге Кагыйдәләрне гамәлгә ашыру максатларында түбәндәге төшенчәләр кулланыла:

җирле әһәмияттәге автомобиль юлы - транспорт чаралары хәрәкәте өчен билгеләнгән һәм автомобиль юлының бүленгән полосасы чикләрендә һәм аларда урнашкан яисә алар астында урнашкан конструктив элементларны (юл полотносы, юл өслеге һәм шуңа охшаш элементлар) һәм аның технологик өлеше булган юл корылмаларын, саклагыч юл корылмаларын, ясалма юл корылмаларын, җитештерү объектларын, автомобиль юлларын төзекләндерү элементларын үз эченә алган транспорт инфраструктурасы объекты;

арборицидлар - чүп агачы-куаклыкка каршы кулланыла торган химик матдәләр;

хуҗасыз транспорт чарасы - милекчесенә яисә милекчесенә билгеле булмаган яисә милекчесенә милек хокукыннан баш тарткан законнарда башкасы каралмаган транспорт чарасы;

территорияне төзекләндерү - муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрендә билгеләнгән чаралар комплексын гамәлгә ашыру эшчәнлеге, ул гражданнарның яшәү шартларының уңайлылыгын тәэмин итүгә һәм яхшыртуга, торак пунктлар территорияләрен һәм мондый территорияләрдә урнашкан объектлар территорияләрен, шул исәптән гомуми файдаланудагы территорияләрне, җир кишәрлекләрен, биналарны, корылмаларны, корылмаларны карап тоту буенча муниципаль берәмлек территориясенең санитар һәм эстетик торышын яхшыртуга юнәлдерелгән;

Сосновский балтырганы - үләнчел эре үсемлек, гаилә көрәшчесе төре зонтик. Үсемлек озак вакыт төзәлми торган көчле пешүләр китереп чыгарырга сәләтле;

ташланган транспорт чарасы - милекче тарафыннан алты ай вакытка һәм аннан да күбрәк вакыт эчендә калдырылган транспорт чарасы, аңа башка затларның ирекле керү мөмкинлеген дә кире какмый (кузов, кузовның башка элементлары, ябылмаган ишекләр, ишекләр ябылу мөмкинлеге булмау, шулай ук билгеләнү (төшерелгән тәгәрмәчләр, тәгәрмәчләр, башка конструктив детальләр булмау һ.б.) буенча куллану мөмкин булмау билгеләре булган һәм шул ук вакытта гомуми кулланылыштагы урыннарда (йорт яны территорияләрендә) булган, үтеп барышка, җәяүлеләр узуга, транспорт үтү юлларына, транспорт һәм махсус чүп-чар җыю урыннарына һәм машиналар, чүп-чар җыю урыннарына һәм (яки) кирәкле таләпләрне бозуга карата кулланыла алмау билгеләре булган транспорт чарасы;

бункер - эре габаритлы калдыкларны җыю өчен билгеләнгән чүп-чар җыючы;

вертикаль яшелләндерү - биналарның фасад өлекләрен һәм корылмаларны, шул исәптән балконнарны, көймәләрне, галереяларны, терәк стеналарын һ.б. куллануны, аларда стационар һәм мобиль яшел утыртмаларны урнаштыру өчен;

квартал эчендәге (җирле) юл - магистраль урамнардан торак йортлар төркемнәренә һәм кварталның башка урыннарына таба транспорт һәм җәяүлеләр хәрәкәте өчен билгеләнгән автомобиль юлы;

төзекләндерүне торгызу - юлларның, тротуарның бөтен киңлегенә ясалма өслекне сыйфатлы торгызуны, бордюр ташын киредән урнаштыруны, туфракның уңдырышлы катламын торгызуны, газ үләннәре чәчелү һәм бозылган яшел үсентеләр утырту тырмасы өчен газларны ремонтлауны, реклама конструкцияләрен һәм төзекләндерүнең башка элементларын үз эченә алган эшләр комплексы;

газон - махсус сайлап алынган үләннәр орлыклары чәчелә торган, ул утырту өчен фон, парк корылмалары һәм ландшафт композициясенең мөстәкыйль элементы булып тора;

гербицидлар - үсемлекләрне юкка чыгару өчен кулланыла торган химик матдәләр;

кунак стоянкасы - торак зоналарга керүче җиңел автомобильләрне кую өчен билгеләнгән ачык мәйданчык;

балалар мәйданчыгы - җир өстендә балалар уеннары өчен билгеләнгән объектлар урнашкан җир кишәрлеге (таулар, карусельләр, таганнар, комлыклар һәм (яисә) башка шундый объектлар);

ишегалды территориясе - бер яки берничә күпфатирлы йортка якын урнашкан һәм анда яшәүче затларның яисә иҗтимагый биналарның гомуми файдалануында булган һәм аларның эшчәнлеген тәэмин итә торган формалашкан территория. Күпфатирлы йортларның ишегалды территориясендә балалар мәйданчыклары, ял итү урыннары, кер киптерү урыннары, автомобильләр кую урыннары, яшел утыртмалар һәм җәмәгать файдалануындагы башка объектлар урнашкан;

ишегалды корылмалары - җир кишәрлегендә урнашкан вакытлы ярдәмче корылмалар (базлар, күгәрченнәр, сарайлар һ.б.);

йорт биләмәсе - ишегалды корылмалары булган индивидуаль торак йорт һәм әлеге йорт урнашкан җир кишәрлеге;

йорт билгеләре - аншлаг (урам, мәйдан, проспект атамаларын күрсәтүче), номер билгесе (йорт һәм корпус номерын күрсәтүче), подъезд һәм фатирлар номерын күрсәтүче, инвалидлар өчен объекттан файдалану мөмкинлеген тәэмин итүче халыкара символ, байраклар, истәлекле такталар, полигонометрик билге, янгын сүндерү гидранты күрсәткече, грунт геодезик билгеләр күрсәткече, магистраль һәм су үткәргеч челтәр камералары, канализация күрсәткече, җир асты газүткәргече корылмалары күрсәткече;

сыек көнкүреш калдыклары - халыкның тереклек эшчәнлеге нәтиҗәсендә барлыкка килә торган һәм үзәкләштерелгән су чыгару системасына тоташтырылмаган (технологик яктан тоташтырылмаган) һәм агып төшүче суларны кабул итү һәм туплау өчен билгеләнгән корылмаларга һәм җайланмаларга ташлана торган хуҗалык-көнкүреш калдык сулары;

бина - автоном рәвештә яшәргә, реконструкцияләнергә һәм эксплуатацияләнергә мөмкин булган бердәм күләм төзелеш системасын (төзелешкә бер рөхсәт нигезендә төзелгән)

тәшкил итүче капиталь төзелеш объекты;

яшел утыртмалар - билгеле бер территориядә агач-куаклар һәм үләнчел үсемлекләр бергәлеге;

җир кишәрлеге - чикләре федераль законнар нигезендә билгеләнгән җир өслегенең бер өлеше;

җир эшләре - юлларның һәм тротуарларның камилләштерелгән катламын төзүгә (укладка) бәйле урыннар;

эшләрне алып бару зонасы - чикләнгән территория, анда төзелеш, инженерлык коммуникацияләрен салу, капиталь һәм башка ремонт эшләре рөхсәт ителгән. Эшләрнең теләсә нинди төрләрен (авария очракларыннан тыш) җыю, җиһазларны, материалларны, калдыкларны, техник инвентарьны тиешле киртәләрдән тыш урнаштыру тыела;

инженерлык коммуникацияләре - инженерлык-техник тәэмин итү челтәрләре: суүткәргеч, канализация, җылыту, торбаүткәргеч, электр тапшыру линияләре, элемтә һәм Арча шәһәре территориясендә гамәлдә булган йә салына торган башка инженерлык корылмалары;

контейнер - каты коммуналь калдыкларны, эре габаритлы калдыклардан тыш, җыю өчен билгеләнгән чүп-чар җыючы;

контейнер мәйданчыгы - әйләнә-тирә мохитне саклау өлкәсендә Россия Федерациясе законнары һәм Россия Федерациясе законнары таләпләре нигезендә халыкның санитар-эпидемиологик иминлеген тәэмин итү өлкәсендә төзелгән һәм контейнерлар һәм бункерлар урнаштыру өчен билгеләнгән каты коммуналь калдыкларны туплау урыны (мәйданчыгы);

компенсация яшелләндерүе - юкка чыгарылган яисә зарарланган агачлар урынына яшел утыртмаларны торгызу;

түбәне яшелләндерү - аларда архитектура-ландшафт объектларын (газлар, чәчәк түтәлләре, бакчалар, агачлар һәм куаклар белән мәйданнар һ.б.) төзү өчен биналарның түбәләрен һәм корылмаларны куллану;

яңгыр канализациясе (яңгыр сулары) - өске (яңгыр сулары, таллар), су юу һәм дренаж суларын транспортировкалау өчен билгеләнгән технологик яктан бәйле инженерлык корылмалары (улаклар, яңгыр сулары, лотоклар һәм торбалар) комплексы;

кече архитектура формалары (алга таба - МАФ) - монументаль рәвештә - бизәлеш элементлары, мобиль һәм вертикаль яшелләндерүне (беседкалар, аркалар, бакча-парк скульптурасы, вазоннар, чәчәк түтәлләре, шпалерлар), су җайланмалары (фонтаннар, бюялар, декоратив сулыклар), муниципаль җиһазлар (җәмәгать урыннары, рекреацияләр һәм ишегаллары территорияләрендә урнаштырылган ял өчен эскәмияләр; эскәмияләр, мәйданчыкларда, сезонлы кафеларда өстәл уеннары өчен өстәлләр; бакча һәм урам җиһазлары), коммуналь-көнкүреш һәм техник җиһазлар (чүп җыю өчен контейнерлар, көнкүреш, көнкүреш, почта һәм җиһазлар, инженерлык элементлары).

чүп-чар өеме - контейнер мәйданчыгында яисә теләсә кайсы башка территориядә 1 куб метрдан артмаган күләмдә каты көнкүреш калдыклары һәм эре габаритлы чүп-чар туплау;

тышкы яктырту - тәүлекнең караңгы вакытында юллар, урамнар, мәйданнар, парклар, скверлар, ишегаллары һәм җәяүлеләр өчен билгеләнгән элементлар җыелмасы;

санкцияләнмәгән чүплек - үз белдеге (рөхсәтсез) ташландыру (урнаштыру) яисә каты көнкүреш, эре габаритлы, төзелеш калдыкларын, юридик яисә физик затлар эшчәнлеге барышында барлыкка килгән башка чүп-чарны, 50 кв.метрдан артык мәйданда һәм 30 куб метрдан артык күләмдәге складлау;

стационар булмаган сәүдә объекты - вакытлыча корылган яисә вакытлыча корылган сәүдә объекты, инженерлык-техник тәэмин итү челтәрләренә тоташтыру (технологик тоташтыру) булуга яисә булмавына карамастан, җир кишәрлегенә нык бәйле булмаган килеш җир кишәрлеге белән бәйле булмаган сәүдә объекты, шул исәптән күчмә корылма;

объектлар (чаралар) тышкы яктырту (яктырту җайланмалары) - урамнарда, скверларда, паркларда, мондый яктырту өчен махсус билгеләнгән терәкләрдә, диварларда, биналарның һәм корылмаларның ябылышында, биналарның металл, тимер-бетон һәм башка конструкцияләрендә, биналарның, төзелмәләрнең һәм төзелмәләрдә

урнаштырылырга мөмкин булган тышкы яктырту приборлары;

төзекләндерү объектлары - җир кишәрлекләренең өслеген ясалма каплау (асфальт-бетон өслек, бетон өслек һ.б.), иҗтимагый-эшлекле, торак һәм рекреацион зоналарда җир кишәрлекләре өслегенең башка өлешләре, биналар һәм корылмалар, шул исәптән мәйданнар, урамнар, юллар, велосипед юллары, ишегалды киңлекләре, балалар, спорт мәйданчыклары, хуҗалык мәйданчыклары; җирле әһәмияттәге автомобиль юллары; аеруча саклана торган табигый объектлар һәм тарихи-мәдәни әһәмияттәге җирләр территорияләрен төзекләндерү элементлары буларак карала торган автомобиль юллары, шулай ук зиратлар; яшел үсентеләр (агачлар, куаклар, газ куаклары һ.б.); спорт корылмаларын һәм корылмаларны тышкы яктырту һәм транспорт корылмаларын урнаштыру; спорт корылмаларын, мәйданчыкларын, мәйданчыкларны, спорт мәйданчыкларын, мәйданчыкларын, спорт мәйданчыкларын, спорт мәйданчыкларын, мәйданчыкларын тоту өчен билгеләнгән урыннарны; аерым саклау зоналарын һәм санитар зоналарын карап тоту өчен билгеләнгән территорияләрне, төзелеш зоналарын һәм санитар зоналарын, төзелеш корылмаларын, шулай ук санитария корылмаларын, санитария зоналарын һәм төзелеш зоналарын карап тоту өчен билгеләнгән территорияләрне карап тоту өчен билгеләнгән территорияләрне, санитар зоналарны, төзелеш зоналарын һәм башка урыннарны, төзелеш зоналарын, санитар зоналарын, төзелеш корылмаларын, санитар зоналарын һәм башка урыннарны карап тоту өчен билгеләнгән территорияләрне карап тоту өчен билгеләнгән территорияләрне, төзелеш урыннарын; территорияләрне төзекләндерү һәм санитария зоналарын, төзелеш корылмаларын, төзелеш зоналарын һәм санитария зоналарын, төзелеш зоналарын һәм башка урыннарны карап тоту өчен билгеләнгән территорияләрне, төзелеш зоналарын карап тоту өчен билгеләнгән территорияләрне карап тоту өчен билгеләнгән территорияләрне, төзелеш зоналарын, инженерлык зоналарын һәм санитария зоналарын һәм санитария зоналарын, төзелеш зоналарын, төзелеш зоналарын, төзелеш эшләрен җайга сала торган урыннарны, төзелеш корылмаларын,

биналарны, төзелмәләрне, корылмаларны төзү, ремонтлау һәм реконструкцияләү эшләрен, инженерлык коммуникацияләрен төзүгә, яңадан төзүгә һәм ремонтлауга, стационар булмаган объектларны, төзекләндерүнең ясалма объектларын урнаштыру, юллар төзү һәм ремонтлау буенча эшләр алып баруга карата мәҗбүри таләпләр - дәүләт һәм муниципаль стандартлар нигезендә куркынычсызлыкны тәэмин итү, санитария нормаларын үтәү һәм муниципаль берәмлек территориясенең эстетик торышын саклау буенча билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелгән рөхсәт һәм проект документациясе, махсуслаштырылган оешмалар белән шартнамәләр һәм чаралар комплексын үтәү;

яшелләндерү - шәһәр тирәлеген үсемлек компонентларыннан актив файдаланып булдыруны тәэмин итә торган территорияне төзекләндерү һәм ландшафт оешмасы элементы, шулай ук инженерлык әзерлегенең төрле төрләре буенча эшләр үткәрүгә (вертикаль планлаштыру, тернәкләндерү, кронирование һ.б.) һәм яшелләндерелгән территорияләрне турыдан-туры агач утырту, шул исәптән эре үлчәмнәр, куаклыклар, үләнчел газлары, чәчәклекләр, альпинарийлар һәм рокарилар төзү, махсуслаштырылган бакчалар төзү һ.б.лар төзү белән бәйле комплекслы процесс;

гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр - ял итүнең төрле рәвешләре (урман парклары, парклар, бакчалар, скверлар, бульварлар, шәһәр урманнары) өчен билгеләнгән яшелләндерелгән территория;

чикләнгән файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр - дәвалау, балалар өчен уку һәм фәнни учреждениеләрнең, сәнәгать предприятиеләренең, спорт комплексларының, торак кварталларның яшелләндерелгән территориясе;

махсус билгеләнештәге яшелләндерелгән территорияләр - санитария зоналары, су саклау зоналары, зиратларны яшелләндерү, үсентеләр питомниклары;

ордер - җир һәм төзелеш эшләрен җитештерүгә хокук бирә торган документ;

махсус сакланылучы табигать территорияләре - табигать комплекслары һәм аеруча табигатьне саклау, фәнни, мәдәни, эстетик, рекреацион һәм савыктыру әһәмиятенә ия булган, җирле үзидарә органнары карарлары тарафыннан тулысынча яисә өлешчә хуҗалык

файдалануыннан алынган һәм алар өчен махсус саклау режимы билгеләнгән җир, су өслеге һәм алар өстендәге һава киңлеге участоклары;

җәмәгать транспортының көтүен туктату - җәмәгать транспортын туктату, пассажирлар утырту һәм төшерү зонасына һәм җәмәгать транспортында пассажирлар көтеп тору зонасына ия махсус җиһазландырылган мәйданчык;

пандус - халыкның аз мобильле төркемнәре өчен төрле объектларның файдалана алуын тәэмин итү өчен вәкаләтле мәйдан;

парковка (парковка урыны) - махсус билгеләнгән һәм кирәк булганда төзекләндерелгән һәм җиһазландырылган, шул исәптән автомобиль юлының бер өлеше һәм (яисә) тротуарга, юл кыры, эстакада яисә күпергә терәлә торган йә подэстакада яисә җир асты киңлекләренең, мәйданнарның һәм урам-юл челтәренең башка объектларының бер өлеше булып торучы һәм транспорт чаралары түләүле нигездә оешкан яисә автомобиль юлы хуҗасының, җир кишәрлеге милекчесенең карары буенча түләүле нигездә яисә түләүсез урнашсын өчен билгеләнгән урыннар;

бина фасадларының төсен хәл итү паспорты (фасадларның төсләр чишелеше) - билгеләнгән тәртиптә килештерелгән һәм расланган, бердәм архитектура һәм төсләр чишелешен билгели торган һәм аерым бина фасадының тышкы бизәлешенә таләпләр билгели торган документ;

җәяүлеләр зоналары - шәһәр территорияләре, аларда халык йөрүне транзит хәрәкәт итү максатларында башкарыла торган һәм билгеле бер характеристикаларга ия: урамдан тыш һәм җир өсте җәмәгать транспорты тукталышлары булу, хезмәт күрсәтү объектларының, тарих һәм мәдәният һәйкәлләренең, рекреацияләрнең күп туплануы һ.б.лар, җәяүлеләр агымнарының югары суммар тыгызлыгы. Җәяүле зоналар эспландларда, җәяүлеләр урамнарында, торак пункт мәйданнарының җәяүле частьларында формалашырга мөмкин;

җәяүлеләр өчен коммуникацияләр - тротуарлар, аллеялар, юллар, җәяүлеләр өчен элемтә һәм шәһәр территориясендә хәрәкәт итүне тәэмин итә торган сукмаклар. Җәяүле коммуникацияләр муниципаль берәмлек территориясендә җәяүлеләр өчен элемтә һәм хәрәкәт итүне тәэмин итә. Торак пункт территориясендә җәяүлеләр коммуникацияләрен урнаштырганда түбәндәгеләрне тәэмин итәргә кирәк: транспорт коммуникацияләре белән кисешкән урыннарның минималь саны, җәяүлеләр коммуникацияләре системасының өзлексез булуы, инвалидларны һәм халыкның аз мобильле төркемнәрен дә кертеп, кешеләрнең имин, тоткарлыксыз һәм уңайлы хәрәкәт итү мөмкинлеге;

мәйданчык автостоянкалар - махсус ачык күбесенчә җиңел автомобильләрне һәм башка мототранспорт чараларын (мотоцикллар, мотороллерлар, мотоколяскалар, мопедлар, скутерлар) саклау (стоянкалар) өчен билгеләнгән мәйданчыкта;

терлекләрне көтү һәм өйрәтү өчен мәйданчык - йорт хайваннарын аудару һәм өйрәтү өчен билгеләнгән территориянең аерымланган өлеше;

яшел утыртмаларның зарарлануы - җир өсте өлешенең механик, химик һәм башка төрле зарарлануы һәм яшел утыртмаларның тамыр системасы үсешен туктатмый, шул исәптән яшел үсентеләрнең йә туфракның зарарлы яисә пычраткыч матдәләр белән пычрануы;

су басу - елгаларда, сусаклагычларда суның күтәрелүе, юл участогы суын, транспорт тоннельләрен су басу, атмосфера явым-төшемнәре төшү, кар яву, юлларның, тротуарларның асфальт-бетон өслегенең сыйфатсыз түшәмәсе, инженерлык системаларыннан һәм коммуникацияләреннән су агып төшү яки агып төшү, җәяүлеләр, автотранспорт, пассажир транспорты хәрәкәтенә комачаулаучы өслек сууткәргечнең су җыю җайланмалары һәм корылмаларына хезмәт күрсәтү кагыйдәләрен бозуга бәйле су басу дәрәҗәсен күтәрү. 2 кв.м дан артык мәйданлы, 3 см дан да артыграк тирәнлеккә су сибелгән территория җылылык белән тәэмин ителә;

йорт яны территориясе - хосусый йорт яисә күпфатирлы йорт янәшәсендәге, технологик яктан һәм функциональ яктан бәйле территория;

якындагы территория - гомуми файдаланудагы территория, ул Россия Федерациясе субъекты законы белән билгеләнгән тәртип нигезендә мондый җир кишәрлеге төзелгән һәм чикләре муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләре белән билгеләнгән

очракта бинага, төзелешкә, корылмага, җир кишәрлегенә тоташа;

продуктив хайваннар һәм кошлар - алар сөтне, йонны, йомырканы һәм башкаларны алу өчен күп тапкырлар яисә даими кулланыла торган хайваннар һәм кошлар;

. төзекләндерү проекты- документация, текстлы һәм график формадагы материаллардан һәм территорияне һәм төзекләндерүнең башка объектларын төзекләндерү буенча проект чишелешләрен билгели торган (шул исәптән төсле) карарлардан торган;

тышкы мәгълүмат чараларын (паспортны) урнаштыру проекты - муниципаль хокукый акт белән расланган, ул төзекләндерү элементының тышкы күренешен һәм төгәл урынын, ә атап әйткәндә тышкы мәгълүмат чараларын билгели торган һәм аны идентификацияләү өчен кирәкле башка белешмәләрне үз эченә алган билгеләнгән рәвештәге документ;

территорияне санитар чистарту - аерым территориядән җыю, каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны алып китү һәм утильләштерү (зарарсызландыру);

авыл хуҗалыгы хайваннары - терлекчелек һәм башка авыл хуҗалыгы продукциясен, терлекләрне җитештерү өчен кулланыла торган хайваннар, кыйммәтле мехлы җәнлекләр, куяннар, умарталар һәм башкалар;

. төзекләндерү объектын карап тоту тәэмин итү төзекләндерү объектларының, аларның аерым элементларының техник, физик, санитария һәм эстетик халәтендә чисталык, аларны тиешле тәртиптә тоту;

территорияләрне карап тоту - җир кишәрлегендә урнашкан биналарны, корылмаларны, кече архитектура формаларын, коймаларны, төзелеш мәйданчыкларын, яшел утыртмаларны, җир асты инженерлык коммуникацияләрен һәм аларның конструктив элементларын, транспорт инфраструктурасы объектларын үз вакытында ремонтлау һәм фасадларын карап тотуга бәйле чаралар комплексы;

юлларны, квартал эчендәге машина юлларын һәм башка юл инфраструктурасын карап тоту - автомобиль һәм җәяүлеләрнең юлларда, тротуарларда, юл кырыйларында, квартал эчендәге машина юлларында һәм юл хуҗалыгының башка элементларында аларны тиешле тәртиптә һәм чисталыкта тоту һәм тоткарлыксыз хәрәкәтен тәэмин итү чаралары комплексы;

карау һәм яңгыр суларын агызу коеларын (яңгыр суларын агызу канализациясе), җир асты коммуникацияләре коеларын (корылмаларны) карап тоту - эшкә сәләтлелекне, куркынычсызлыкны, тиешле хезмәтләргә һәм җир асты коеларының эстетик төренә һәм төрле билгеләнештәге камераларга, яңгыр канализациясенә һәм җир асты инфраструктурасының башка элементларына гамәлдәге дәүләт һәм муниципаль стандартлар таләпләре нигезендә ярдәм итү чаралары комплексы;

махсуслаштырылган автостоянка - ташландык, хуҗасыз транспорт чараларын саклау өчен билгеләнгән махсус җиһазландырылган һәм саклана торган мәйданчык;

махсуслаштырылган оешмалар - муниципаль контрактлар нигезендә муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү өлкәсендәге эшчәнлекнең махсус төрләрен гамәлгә ашыручы, шул исәптән транспорт чараларын махсуслаштырылган автостоянкага күчерүне гамәлгә ашыручы төрле оештыру-хокукый рәвештәге юридик затлар;

Транспорт чараларын урнаштыру өчен махсус бүлеп бирелгән урыннар - законнар, гаражлар, ремонтлау остаханәләре һәм башка биналар, техниканы саклау (хезмәт күрсәтү) өчен билгеләнгән биналар; парковкалар (парковка урыннары) нигезендә билгеләнгән урыннар

Россия Федерациясе юл хәрәкәте кагыйдәләре тарафыннан расланган редакция (эш 14.12.2018 белән)"

"Россия Федерациясе Министрлар Советы - Россия Федерациясе Хөкүмәтенең "Юл хәрәкәте кагыйдәләре турында" 23.10.1993 N 1090 нчы карары;

спорт мәйданчыгы - җир кишәрлеге, физик культура һәм спорт белән шөгыльләнү өчен билгеләнгән объектлар (баскетбол щитлары, бруслар, гимнастик стеналар, турниклар һәм (яисә) башка шундый объектлар) урнашкан территория;

Тышкы мәгълүматны урнаштыру чарасы - оешма урнашкан урында һәм (яисә) товарны реализацияләү урынында урнашкан, биналарны мәгълүмати рәсмиләштерү максатларында хезмәт күрсәтелә торган территорияне төзекләндерү элементы.

Закон РФ от 07.02.1992 N 2300-1"Кулланучылар хокукларын яклау турында" (оешманың

фирма атамасы, аның урнашкан урыны (адресы) һәм аның эш режимы турында), шулай ук закон нигезендә яисә эшлекле әйләнеш гадәте аркасында урнаштыруга йөкләнгән һәм рекламага бәйле максатларны эзәрлекләми торган мәгълүмат;

төзелеш мәйданчыгы - яңа (шул исәптән төгәлләнмәгән төзелеш объектлары) төзү урыны, шулай ук күчемсез мөлкәтнең гамәлдәге объектларын реконструкцияләү, техник яктан яңадан коралландыру һәм (яисә) ремонтлау, сүтү урыны, шулай ук корылмаларны төзү һәм (яисә) монтажлау, ремонтлау һәм (яисә) техник яктан яңадан коралландыру урыны;

тактиль өслек - өске катлам фактурасының сизелерлек үзгәреше булган өслек;

каты коммуналь калдыклар - физик затлар тарафыннан куллану процессында үзләренең куллану үзлекләрен югалткан товарлар, шәхси һәм көнкүреш ихтыяҗларын канәгатьләндерү максатларында аларны торак урыннарында физик затлар тарафыннан файдалану процессында үзләренең куллану сыйфатларын югалткан товарлар. Каты коммуналь калдыкларга шулай ук физик затлар, индивидуаль эшкуарлар эшчәнлеге барышында барлыкка килә торган һәм физик затлар тарафыннан куллану процессында торак урыннарда барлыкка килә торган калдыклар составы буенча барлыкка килгән калдыклар керә;

гомуми файдаланудагы территорияләр - аерым затлар даирәсе тоткарлыксыз файдаланыла торган территорияләр (шул исәптән мәйданнар, урамнар, юллар, яр буйлары, гомуми файдаланудагы су объектларының яр буе полосалары, скверлар, бульварлар);

транспорт чарасы - юлларда кешеләр, йөкләр яисә анда урнаштырылган җиһазлар (шул исәптән прицеплар, ярымприцеплар һәм транспорт чарасы белән составта хәрәкәт итү өчен кирәкле башка җайланмалар) йөртү өчен билгеләнгән җайланма;

территорияләрне җыештыру - җитештерү һәм куллану калдыкларын, башка чүп-чарны, карны махсус билгеләнгән урыннарга җыюга, алып китүгә бәйле эшчәнлек төре, шулай ук халыкның экологик һәм санитар-эпидемиологик иминлеген һәм әйләнә-тирә мохитне саклауга юнәлдерелгән башка чаралар;

күрсәткечләр: - урамнарның, йортларның, подъездларның һәм фатирларның исемнәре, янгын гидранты, грунт геодезик билгеләре, магистраль һәм су үткәрү челтәре коелары камералары, шәһәр канализациясе, җир асты газүткәргече корылмалары, полигонометрик билге, бина фасадына урнаштырыла торган инвалидлар өчен объектның үтемле булуы күрсәткечләре;

- җирлек турында, туризм өлкәсендәге объектларның, мәгариф объектларының, дәүләт һәм муниципаль учреждениеләрнең урыны турында гомумиләштерелгән мәгълүматны үз эченә алган күрсәткечләр;

вәкаләтле органнар - муниципаль берәмлек җирле үзидарәсенең үз компетенциясе чикләрендә җирлек территориясен оештыруны, координацияләүне һәм төзекләндерүне тикшереп торуны гамәлгә ашыручы функциональ һәм территориаль органнары;

урна - чүп-чар җыю өчен хезмәт итүче 0,2 дән 0,5 куб метрга кадәр күләмдәге махсуслаштырылган сыешлык (чиләктән, тартмадан һәм башка шундый савытлардан тыш);

фасад - бинаның тышкы ягы (төп, ян, ишегалды). Бинаның төп фасады күз күреме иң зур зонага ия, кагыйдә буларак, урамнарның үзәк һәм/яки башка әһәмияте ягыннан кабул итүгә юнәлдерелгән;

фриз - фасадның декоратив әйләнә торган элементы яки горизонталь полоса рәвешендәге козырек;

фронтон - бинаның фасадының соңгы кат тәрәзәләренең югарыгы билгеләреннән яисә чыгыш ясаучы элементлардан фасадның өске ноктасына кадәр үлчәнгән түбәдән югарырак күтәрелүче йомгаклау өлеше;

хуҗалык мәйданчыклары - йорт янындагы территориядә керләрне киптерү, келәмнәрне һәм йорт әйберләрен, чүп-чар җыючыларны чистарту өчен хуҗалык билгеләнешендәге махсус җиһазландырылган мәйданчыклар;

төзекләндерү элементлары - территорияне төзекләндерүнең состав өлеше буларак кулланыла торган декоратив, техник, планлаштыру, конструктив җайланмалар, яшелләндерү элементлары, җиһазларның һәм бизәлешнең төрле төрләре, шул исәптән биналарның, корылмаларның фасадлары, кече архитектура формалары, капиталь булмаган стационар

корылмалар һәм корылмалар, мәгълүмати щитлар һәм күрсәткечләр.;

төзекләндерү объектлары элементлары- конструктив һәм төзекләндерү объектларының функциональ өлешләре, аларның тышкы кыяфәтен билгели торган, төзекләндерү объектларын визуаль кабул итүне, шулай ук аларның функциональ билгеләнеше нигезендә төзекләндерү объектларыннан файдалануны (эксплуатацияне) тәэмин итә торган;

яшелләндерү элементлары - сәнәгать һәм торак төзелешендә төрле биналар каршында, иҗтимагый-административ үзәкләрдә, шулай ук урамнарда һәм магистральләрдә, шулай ук яшелләндерү өчен билгеләнгән территорияләрдә яшелләндерелгән скверлар, парклар;

өслекләрне үзара бәйләү элементлары - борттагы ташларның төрле төрләре, пандуслар, баскычлар, баскычлар.

II. Территорияләрне төзекләндерүгә, карап тотуны һәм җыештыруны оештыруга гомуми таләпләр

7. Җирлекнең бөтен территориясе һәм анда урнашкан барлык биналар (торак йортларны да кертеп) һәм корылмалар (алга таба - биналар, корылмалар) төзекләндерелергә, эчтәлеккә һәм җыештырылырга тиеш.

8. Гомуми файдаланудагы территорияләрне, шул исәптән урамнар, машина юллары, җирле әһәмияттәге автомобиль юллары, яр буйлары, скверлар, пляжлар, башка объектлар биләгән җир кишәрлекләрен карап тотуны һәм җыештыруны оештыру вәкаләтле органнарны үз вәкаләтләре чикләрендә гамәлгә ашыра.

9. Физик һәм юридик затлар, аларның оештыру-хокукый рәвешләренә бәйсез рәвештә, милек хокукындагы, башка асылма яисә мәҗбүри хокуктагы җир кишәрлеге территорияләрен (алга таба - җир кишәрлекләренең хокук ияләре), шулай ук гамәлдәге законнарда һәм әлеге Кагыйдәләрдә каралган күләмдә биналарны, корылмаларны, мөстәкыйль рәвештә яисә махсуслаштырылган оешмаларны үз акчалары исәбеннән җәлеп итеп гамәлгә ашыралар.

Бина, корылма милекчелек хокукында яисә башка әйбер хокукында булган яисә берничә зат өчен мәҗбүри хокукта булган очракта, җыештырылырга тиешле территория милек хокукындагы өлешкә яисә күчемсез милек объектына башка хокукка пропорциональ рәвештә билгеләнә.

Җир кишәрлеге территориясендә төрле затларга караган берничә бина, корылма булса, территорияне тоту һәм җыештыру чикләре яклар килешүе белән билгеләнергә мөмкин.

Килешү булмаса, җыештырылырга тиешле территория биналарның, корылмаларның барлык милекчеләре яисә башка хуҗалары (кулланучылар) арасында тигез өлешләрдә билгеләнә.

Физик яисә юридик зат карамагындагы җир кишәрлеге билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта, биләмәсендәге фактта урнашкан җир кишәрлеге чиге буенча территория җыештырылырга тиеш.

Бина, корылма милек хокукында яисә башка төрле хокукта булган очракта, берничә зат мәҗбүри хокукта булса, фасадның эчтәлеге якларның килешүе белән билгеләнергә мөмкин.

Килешү булмаса, фасадның эчтәлеге милек хокукында яисә күчемсез милек объектына башка хокукта өлешләргә пропорциональ рәвештә гамәлгә ашырыла.

10. Җирле әһәмияттәге автомобиль юлларын, тротуарларны тоту һәм җыештыру тәэмин итүчене (подрядчыны, башкаручыны) билгеләү нәтиҗәләре буенча әлеге эш төрләрен үткәрүгә муниципаль контрактлар төзегән махсуслаштырылган оешмалар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

11. Күпфатирлы йортларның йорт яны территорияләрен тоту һәм җыештыру күпфатирлы йортларга идарә итүнең бер ысулы: торак милекчеләре ширкәте яисә торак кооперативы яисә башка махсуслаштырылган кулланучылар кооперативы, күпфатирлы йортта гомуми мөлкәтне карап тоту һәм ремонтлау эшләрен башкаручы оешма, затлар тарафыннан - әлеге йортта күпфатирлы йорт милекчеләре белән турыдан-туры идарә иткәндә гамәлгә ашырыла (алга таба - идарәче оешмалар).

12. Индивидуаль торак йортлар территорияләрен тоту һәм җыештыру мондый

йортларның милекчеләре (яллаучылар) тарафыннан гамәлгә ашырыла.

13. Яшелләндерү һәм төзекләндерү элементларын тоту һәм карау түбәндәгеләрне гамәлгә ашыра:

1) бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә - җир кишәрлегенең милекчеләре яисә башка хокук ияләре;

2) гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр чикләрендә - тәэмин итүчене (подрядчыны, башкаручыны) билгеләү нәтиҗәләре буенча әлеге эшләрне башкаруга муниципаль контракт төзегән вәкаләтле орган яисә оешма;

3) чикләнгән файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр (предприятиеләр, оешмалар, учреждениеләр) һәм махсус билгеләнгән урыннар чикләрендә (санитария зоналары, су саклау зоналары, зиратлар, питомниклар) - әлеге объектларның хуҗалары;

4) йорт яны территорияләре чикләрендә - күпфатирлы йортлардагы торак урыннар милекчеләре яисә идарәче оешмалар;

5) җир өсте коммуникацияләренең, шул исәптән электр челтәрләренең, яктырту челтәрләренең, радиолинияләрнең сак зоналарында күрсәтелгән коммуникацияләр хуҗалары;

6) җир асты коммуникацияләренең сак зоналарында (әгәр урнаштыру рөхсәт ителгән булса) - күрсәтелгән коммуникацияләр хуҗалары.

14. Урамнардан һәм юллардан грунт һәм җир өсте суларын чыгару өчен билгеләнгән кюветларны, торбаларны, дренаж корылмаларын җыю һәм чистарту, су сиптерү коллекторларын һәм яңгыр суларын агызу коеларын чистарту аларны эксплуатацияләүче оешмалар тарафыннан башкарыла.

15. Җәмәгать бәдрәфләрен урнаштыру һәм тоту тәртибе гамәлдәге законнар, санитария кагыйдәләре һәм нормалары нигезендә билгеләнә.

Санитария һәм туалетларның техник торышы өчен җаваплылыкны аларның милекчеләре, хуҗалары, арендаторлары яки махсуслаштырылган оешмалар китерә, аларга хезмәт күрсәтә.

16. Төзекләндерү эшләрен башкару чоры, объектларның тиешле санитар һәм техник торышын тәэмин итүне исәпкә алып, эшләр заказчысы тарафыннан билгеләнә.

17. Җирлек территориясен тоту һәм җыештыру чикләре бирелгән җир кишәрлегенең чикләре (җир кишәрлеге билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән булса, биләмәдәге җир кишәрлегенең фактта урнашкан чиге буенча) нигезендә физик һәм юридик затлар тарафыннан билгеләнә.

18. вәкаләтле орган җирлек территориясен, шул исәптән гомуми файдаланудагы территорияләрне, билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә карап тоту һәм җыештыру эшләренең үтәлешен тикшереп тора.

III. Алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм җир кишәрлекләрен тышкы күренешенә, фасадларның һәм коймаларның, юлларның, индивидуаль торак йортларның, яңгыр канализациясе челтәрләренең, күзәтү һәм яңгыр сулары коеларының, су бүлеп чыгару корылмаларының, техник элемтә чараларының, тышкы яктырту объектларының, кече архитектура рәвешләренең, стационар булмаган объектларның, төзелеш эшләрен җитештерү урыннарының, күмү урыннарының тышкы кыяфәтенә, автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау урыннарына карата таләпләр. Җирлек территориясен бәйрәм белән бизәү

Алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм җир кишәрлекләрен тоту буенча гомуми таләпләр

19. Алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм җир кишәрлекләренең эчтәлеген аларның милекчеләре яисә башка хокук ияләре мөстәкыйль рәвештә йә махсуслаштырылган оешмаларны үз акчалары исәбеннән җәлеп итү юлы белән гамәлгә ашыралар.

20. Алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм җир кишәрлекләрен тоту биналарны, корылмаларны һәм алар урнашкан җир кишәрлекләрен төзекләндерүне үз эченә ала:

- биналарның, корылмаларның фасадларын карап тоту;

-җир участогын җыештыру һәм санитар-гигиена белән чистарту;

- гражданнар, оешмалар һәм индивидуаль эшкуарлар эшчәнлеге нәтиҗәсендә барлыкка килә торган җитештерү һәм куллану калдыкларын җыю һәм алып китү;

- җир кишәрлегендә урнашкан яшелләндерү һәм төзекләндерү элементларын карап тоту һәм карау.

21. Биналарның, корылмаларның фасадлары төзелеш өлешендәге, декоратив бизәлештәге һәм инженерлык элементларының күренеп тора торган зарарланулары булырга тиеш түгел һәм тиешле эстетик халәттә ярдәм ителергә тиеш.

Биналар, корылмаларның фасадларын карап тоту

22. Биналарның фасадларын, корылмаларны тоту түбәндәгеләрне үз эченә ала:

- фасадларның, шул исәптән керү ишекләренең һәм козырекларның, балкон һәм көймә коймаларының, карнизларның, аерым баскычларның коймаларының, төшү һәм баскыч киртәләренең, витриналарның, декоратив детальләрнең һәм башка конструктив элементларның конструктив элементларын, һәм аларның төсен үз вакытында ремонтлауны һәм торгызуны һәм торгызуны;

-сулыкларның, су торбаларының һәм сливларның төзек хәлдә булуын һәм аларда булуын тәэмин итү;

-җөйләрне, ярыкларны ябыштыру,

- керү урыннарын, тәрәзә төпләрен һәм подвалларга керү юлларын торгызу, ремонтлау һәм вакытында чистарту;

- фасад өслекләрен, шул исәптән фасад элементларын, аларның торышына һәм эксплуатацияләү шартларына бәйле рәвештә, вакытында чистарту һәм юдырту;

- тәрәзә һәм витриналарны, вывескаларны һәм күрсәткечләрне вакытында юу;

-язулардан, рәсемнәрдән, белдерүләрдән, плакатлардан һәм башка мәгълүмати-басма продукциядән, шулай ук китерелгән граффитилардан чистарту.

23. Тиешле вазыйфалары йөкләнгән биналарның, корылмаларның, корылган-янкормалы биналарның һәм башка затларның милекчеләренә, хокук ияләренә түбәндәгеләр киңәш ителә:

-кирәк булганда фасадларны чистартырга һәм юарга,

- кирәк булганда, кагыйдә буларак, тәрәзәләрне, балкон ишекләрен һәм көймәләрне, керү ишекләрен химик чаралар белән чистартырга һәм юарга;

-фасадның факттагы торышын исәпкә алып, агымдагы ремонт үткәрергә, шул исәптән фасадның төсен;

фасадның аерым элементларын (цокольләрне, канатлы, баскычларны, приямкаларны, керү ишекләрен, капканы, цоколь тәрәзәләрен, балконнарны һәм көймәләрне, су агызу торбаларын, тәрәзә төбендәге отливларны, сызыкча ачышларны һәм башка конструктив элементларны) ремонтларга;

- чыгыш ясаучы конструкцияләр җимерелү ихтималы булган очракта, сак-кисәтү чараларын (коймалар, челтәрләр урнаштыру, элементның җимерелә торган өлешен демонтаж һ.б.) башкарырга;

- тышкы мәгълүматны (вывеска) урнаштыру чарасын, әгәр мондый вывеска эксплуатацияләнмәсә (арендатор (субарендатор) һәм башка очраклар чыккан очракта, демонтажларга.

24. Фасадларны эксплуатацияләгәндә түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

- бина һәм корылмаларның фасадлары стеналары өслегенең зарарлануы (пычрануы) - подтеклар, ефәк буяулар, ярыклар булу, штукатурка өзелү, кирпеч кладка зыян килү, тимер-бетон конструкцияләрнең саклык катламын өзү һ.б.

-панельара бәрелешләрнең герметизациясен бозу;

- штукатуркаларның, тышчаларның, фасадларның, биналарның яисә корылмаларның цоколь өлешенең бизәкле катламының зарарлануы (шартлавы, пычрануы), шул исәптән тәрәзә, керү приямкалары конструкциясенең төзексезлеге;

- балконнар, лоджий, эркерлар, тамбурлар, карнизлар, козыреклар һ.б. биналарның

фасадларының чыгыш ясаучы элементларының зарарлануы (пычрануы);

- балконнар, көймә, парапет коймалары җимерелү (булмау, пычрану);

- вәкаләтле орган белән килештерелгән паспорттан башка бинаның фасадында һәм (яисә) түбәсендә, тышкы мәгълүматны урнаштыру чаралары корылмаларында урнаштыру һәм эксплуатацияләү, гамәлгә кую такталарыннан, режимлы табличкалардан тыш;

- биналарның, корылмаларның фасадларда, тәрәзәләрдә (шул исәптән тәрәзә уемының эчке ягында) афишаларны, белдерүләрне, плакатларны һәм башка мәгълүмати-басма продукцияне алга таба куллану максатларында ябыштыру һәм ябыштыру;

-биналарның фасадына, корылмаларның милекчеләре ризалыгын алмыйча, граффити кертү.

25. Була:

-керү юлларында мәгълүмати стендлар урнаштыру;

- проект карары нигезендә биналар түбәсендә эфир телевидениесен коллектив кабул итү системаларының антенналарын һәм кабельләрен урнаштыру.

Күрсәткечләр

26. Биналарның, корылмаларның фасадлары күрсәткечләр, билгеләр белән җиһазланган булырга тиеш.

27. Тарихи территорияләр чикләрендәге биналарда, корылмаларда урнашкан йортларның исемнәре һәм номерлары күрсәткечләрендә, шулай ук фасадлар белән урамга һәм юлларга чыгып, авыл мохите эстетикасына таләпләр югары булган биналарда мәгълүмат Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә урнаштырыла. Күрсәткечләр һәм номер билгеләре чисталыкта һәм төзек хәлдә булырга тиеш. Күрсәткечләрнең һәм номер билгеләренең чисталыгы һәм төзеклеге өчен биналарны карап тоту өчен җаваплы затлар җаваплы.

Керү төркемнәре (төеннәр)

28. Биналарның, корылмаларның керү төркемнәрен яктырту җайланмасы, лапас (козырек), өслекләрне үзара бәйләү элементлары (баскычлар һ.б.), инвалидларны һәм халыкның аз мобильле төркемнәрен (пандуслар, култыксалар һ.б.) белән җиһазларга кирәк.

Пандус горизонталь канаулардан башка кытыршы текстуралы материалдан башкарылырга тиеш. Талаучы конструкцияләр булмаганда, пандуслар кимендә 75 мм биеклектәге бораулар каралган. бордюр пандусының авы 1:12 кабул ителә.

Пандус яки аның озынлыгы 9 м дан артык борылганда һәр 9 м саен 1,5 х 1,5 м зурлыктагы горизонталь мәйданчыкны күздә тоту тәкъдим ителә. Төшерү тәмамланганнан соң горизонталь мәйданчыкларда дренаж җайланмаларын проектларга кирәк. Пандусның башында һәм ахырында юлның горизонталь участокларын әйләнә-тирәдәге өслекләрдән аерылып торган текстура һәм төс белән башкарырга кирәк.

Баскычның ике ягында да яки пандуста да стенадан 40 мм ераклыктагы түгәрәк яки турыпочмаклы кисемтә 800-920 мм биеклектә тоткалар каралган. Баскычларның киңлеге 2,5 м һәм аннан да киңрәк булганда, бүлүче тоткалар күздә тотыла. Кулъязмаларның озынлыгы һәр яктан 0,3 м дан да ким булмаган баскычның озынлыгы яки озынлыгы зуррак билгеләнә. Кул эше конструкциясе кулның металл белән орынуын булдырмаска тиеш.

29. Керү төркемнәрен проектлаганда, биналарның, корылмаларның фасадларын яңартканда, үзгәрткәндә түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

- гомуми файдалану территориясендә чыга торган фасадлардагы җир өсте тигезлегеннән 1,2 м дан югары булган йортларга, подвалга һәм цоколь катына керү урыннарын урнаштыру;

- җәяүлеләр хәрәкәтенә комачаулаучы терәк элементларын (колонналар, агып төшүчеләр һ.б.) урнаштыру;

- бинаның фасадындагы комплекслы чишелешне исәпкә алып, проект документациясен эшләнмичә ике һәм аннан күбрәк керү (булганнарын исәпкә алып) урнаштыру;

тротуарлар зонасында керү юлы группасы элементларының минималь норматив киңлеге булган урам-юл челтәре зонасында җиңел конструкцияләрдән (баскычлар, пандуслар, баскыч, яшелләндерү) янәшәдәге тротуарга 0,5 м дан артыкка урнашкан урнаштыру;

- күпфатирлы йортта урыннар милекчеләренең ризалыгын алмыйча, керү төркемен күпфатирлы йортта урнаштыру;

- торак урын милекчесенең ризалыгын алмыйча, керү төркемен урнаштыру өчен балкон куллану;

-күпфатирлы йортларда урнашкан торак булмаган биналарның керү төркемнәрен, вәкаләтле орган белән килештермичә, үз белдеге белән урнаштыру.

Түбәләр

30. Биналарның, корылмаларның түбәләре, су үткәрү системасы элементлары, төтен чыгару һәм вентиляция системалары төзек хәлдә булырга һәм теләсә нинди һава торышы шартларында йорт һәм җәяүлеләр өчен куркыныч тудырмаска тиеш.

31. Кышын биналарның милекчеләре һәм башка хокук ияләре, шулай ук күпфатирлы йортлар белән идарә иткәндә идарәче оешмалар тарафыннан түбә кардан, наледидан һәм сосулдан вакытында чистарту оештырылырга тиеш. Җәяүлеләр зонасына чыга торган якларда кар түбәсен чистарту участоклар киртәсе белән башкарылырга һәм барлык кирәкле чаралар кабул ителергә тиеш, бары тик тәүлекнең якты вакытында гына. Түбәнең калган скатларыннан кар ташлау, шулай ук яссы түбәләр эчке ишегалды территорияләренә чыгарылырга тиеш. Йорттан җәяүлеләр юлына ташланган, җәмәгать транспортының көтү тукталышы, юлларның бер өлеше кар һәм кичекмәстән җыештырылырга тиеш.

32. Кар һәм наледи ташлаганда, суыткычлар салганда, түбәдә ремонт һәм башка эшләр башкарганда агач һәм куакларның, электр белән тәэмин итүнең һава линияләренең, яктырту һәм элемтәнең, юл билгеләренең, юл светофорларының, юл киртәләренең һәм җайланмаларының, җәмәгать транспортын көтү павильоннарының, декоратив бизәкләрнең һәм инженерлык элементларының сакланышын тәэмин итә торган чаралар күрелергә тиеш. Күрсәтелгән элементлар зарарланган очракта, алар түбәне чистарткан һәм зарарланган очракта торгызылырга тиеш.

33. Биналарның, корылмаларның түбәләре су үткәргечләре булырга тиеш, алар җәяүлеләр һәм җәяүлеләр зоналарына агып төшә торган суның турыдан-туры эләгүенә юл куймый. Желоба, воронка, водостоклар аерылгысыз булырга һәм җыелган су күләменең үткәрүенә исәпләнергә тиеш. Юл кырыйларына җәяүлеләр зоналары булган биналар ягына чыга торган шоферлар җәяүлеләр юлыннан читкә китәргә тиеш.

34. Рөхсәт ителми:

- түбәдә түбә ябу өчен билгеләнгән биналарны, корылмаларны (көрәкләрне, скрепкаларны, ломнарны), төзелеш материалларын, ремонт калдыкларын, файдаланылмый торган механизмнарны һәм башка предметларны төзү;

-су торбалары бүрәнәләренә боз, кар һәм чүп-чар биналары түбәсеннән агып төшү.

Җир кишәрлекләрен карап тоту

35. Җир кишәрлекләренең территорияләрен тоту түбәндәгеләрне үз эченә ала:

- чүп-чардан, яфраклардан, кардан һәм боздан җыештыру (кар);

-юлларның, күперләрнең, урамнарның, тротуарларның, юл йөрү юлларының, җәяүлеләр территорияләренең бозлавыкка каршы материаллары белән эшкәртү;

-кар көрәү һәм себерү;

кар һәм боз чыгару (кар-боз берәмлекләре);

-контейнер мәйданчыкларын, барлык төр калдыклар өчен контейнерларны, чүп савытларын, эскәмияләрне, кече архитектура формаларын һәм башкаларны чиста һәм техник яктан төзек хәлдә тоту;

-чүп-чар җыю камераларын, контейнерларны (бункерларны) һәм контейнер

мәйданчыкларын җыештыру, юу һәм дезинфекцияләү;

яңгыр суларын һәм кар суларын агызу;

-каты көнкүреш, эре габаритлы һәм башка калдыкларны җыю һәм алып китү;

- һаваның тузанлануын һәм дымлануын киметү өчен территориядә су сиптерү;

- яшел утыртмаларның сакланышын тәэмин итү, аларны карау; территориядә гражданнарның тормышы һәм сәламәтлеге, физик һәм юридик затлар мөлкәте өчен куркыныч тудыручы корыган агачларны һәм яшел утыртмаларны вакытында кисеп алу, Сосновский ысуллары (химик, механик һәм башкалар) көрәшчесен юкка чыгару, юкка чыгару буенча чаралар үткәрү, гражданнар тормышы һәм сәламәтлеге өчен куркынычсыз чаралар күрү.

Сосновский балтырганын юкка чыгару чаралары аның бутонизациясенә һәм чәчәк ата башлаганчы, гербицидлар һәм (яисә) арборицидлар белән үсү чыганакларын сиптерү, кипкән үсемлекләрне чаптыру, җыю, тамыр системасын казып чыгару; туфрак эшкәртү, күпьеллык үләннәр чәчү юлы белән үткәрелергә тиеш;

коммуналь билгеләнештәге объектларны, инженерлык коммуникацияләрен (корылмаларын), юлларны, тимер юл юлларын, күперләрне, җәяүлеләр өчен кичүләрне төзегәннән, реконструкцияләгәннән һәм ремонтлаганнан соң төзекләндерүнең бозылган элементларын торгызу, реставрацияләү, археологик һәм башка җир эшләрен башкару;

- гамәлдәге дәүләт стандартлары таләпләренә туры китереп, карау һәм яңгыр сулары агызу коеларының (яңгыр сулары канализациясе), җир асты коммуникацияләре (корылмалары) коеларының эчтәлеге;

- җир кишәрлекләренең коймаларын тоту, шул исәптән җимерелгән (сүтелгән, җимерелгән) биналарның, корылмаларның коймаларын урнаштыру һәм карап тоту, чит затлар территориясенә керү һәм (яисә) калдыкларны рөхсәтсез урыннарда урнаштыру мөмкинлеген юкка чыгара, шулай ук аларны пычрактан, кардан һәм мәгълүмати-басма продукциядән вакытында чистартуны тәэмин итү.

Юлларны карап тоту

36. Юллар эчтәлеген тәэмин итүчене (подрядчыны, башкаручыны) билгеләү нәтиҗәләре буенча әлеге төр эшләрне башкаруга муниципаль контрактлар төзегән оешмалар гамәлгә ашыра.

37. Юл территорияләрен тоту түбәндәгеләрне үз эченә ала:

-юлларны, тротуарларны, ясалма юл корылмаларын, квартал эчендәге машина юлларын ремонтлау;

-тротуарлардан (җәяүлеләр зоналары, юллар) һәм юлларның, ясалма юл корылмаларының пычрак, чүп-чар, кар һәм бозны җыештыру;

-юл өслекләрен юу һәм сиптерү;

газ һәм яшел утыртмаларны карау;

- җәмәгать һәм тимер юл транспортының тышкы яктырту баганаларын һәм контакт челтәрен ремонтлау;

- кече архитектура формаларын ремонтлау һәм буяу;

- ясалма юл корылмалары составына керә торган смотр һәм яңгыр сулары коеларын, уен каналарын һәм ачык лотокларны төзү, ремонтлау һәм чистарту;

-коймаларны, коймаларны, турникетларны, кече архитектур формаларны ремонтлау, ремонтлау һәм ел саен буяу.

38. Юл капламнарын саклау максатларында түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

- йөк ташу;

-рельслар, бүрәнәләр, тимер балчыклар, торбалар, кирпеч төяү-бушату эшләрен башкарганда һәм аларны төзегәндә;

-юл өлешендә һәм тротуарларда төзелеш материаллары һәм төзелеш калдыкларын ыргыту һәм (яисә) складлау.

39.Юлларны төзекләндерүнең аерым элементларына таләпләр:

-җәяүлеләр өчен юл куймый торган металл киртәләрнең һәм тротуар баганаларының сезонлы япмасы ел саен, кышкы сезон тәмамланганнан соң, төзекләндерү айлыгы уздырылган

чорда барлыкка килә. Каплама алдыннан ремонтланган, пычрактан чистартылган, юылган һәм пычранган булырга тиеш;

- бөтен юл билгесе заказчы тарафыннан билгеләнгән срокларда һәм чиратлылык тәртибендә юл билгеләре ясауга расланган паспортлар (схемалар) нигезендә башкарылырга тиеш;

-юлларның юл билгеләре таләп ителә торган төсне һәм яктылык-техника характеристикаларын, эләктерү коэффициентын, эксплуатацияләүнең бөтен чоры дәвамында мәйданнарны саклауны тәэмин итәргә тиеш;

-конструкцияләр һәм юл билгеләрен беркетү системалары монтажның күренү шартларына һәм мөмкинлекләренә карап сайлана;

-Юл билгеләре төзек хәлдә булырга, вакытында чистартылырга һәм юылырга тиеш.

Вакытлыча билгеләнгән юл билгеләре аларны урнаштыру зарурлыгын китереп чыгарган сәбәпләрне бетергәннән соң бер тәүлек эчендә төшерелә;

- визуаль-коммуникация системасы элементлары: транспорт һәм җәяүлеләр хәрәкәте юнәлешләре күрсәткечләре, җирлекнең планлаштырылган-структур элементлары күрсәткечләре юлларда һәм транспорт чишелешләрендә аларга таба хәрәкәт юнәлеше күрсәтелү өчен билгеләнә;

Муниципаль берәмлекнең гомуми файдаланудагы территорияләрен карап тоту һәм төзекләндерү

40. Муниципаль берәмлекнең гомуми файдалану территорияләрендә түбәндәгеләр тыела:

1) территорияне металл ватык, төзелеш һәм авыл хуҗалыгы продукциясе һәм калдыклар белән өелгән көнкүреш чүп-чары белән, ягулык-майлау материаллары, нефть продуктлары белән пычранырга, калдыкларны чүплекләр корырга;

2) калдыкларны һәм чүп-чарны, махсус билгеләнгән урыннардан һәм калдыклар җыю өчен контейнерлардан тыш, урнаштырырга;

3) стационар булмаган сәүдә объектларын, шулай ук ял итү өлкәсендә хезмәт күрсәтү өлкәсе объектларын (аттракционнар, кабартылган батутлар, велосипедлар, роликлар прокаты һәм халыкның ялын һәм күңел ачуын оештыру өчен кулланыла торган башка шундый объектлар) билгеләнгән тәртипне бозып урнаштырырга;

4) махсус билгеләнгән урыннардан тыш, автомототранспорт чараларын юарга һәм чистартырга;

5) юаш, тузанлы йөкләрне, эретмәләрне, яфракларны, калдыкларны күчерергә юлларның пычрануын булдырмый торган брезент яисә башка материал белән каплану, әлеге максатлар өчен җиһазланмаган машиналарда сыек йөкләр;

6) стационар булмаган объектларны үз белдеге белән урнаштыруны;

7) җитештерергә эш без тиешле жир эшләрен уздыруга рөхсәт (ордер);

8) туфрак, чүп-чар, чүп-чар, чүп-чар, кар, бозны урыннарга чыгарырга һәм аударырга, юк шушы максатлар өчен билгеләнгән;

9) урамнарда, тротуарларда, газоннарда төзелеш материаллары булдырырга, гамәлдәге законнарны бозып, квартал эчендәге юлларны һәм йортларга керү юлларын ябарга;

10) тәмәке төпчекләре, кәгазь, чүп-чарны газларга, тротуарларга, урам территорияләренә ыргытырга, мәйданнар, ишегаллары, паркларда, скверларда һәм башка җәмәгать урыннарында;

11) бакча диваннары, эскәмияләр артында утырырга, пычранырга, бозарга яисә бозарга урналарны, урам яктырту фонарьларын, башка кече архитектура формаларын юкка чыгарырга;

12) коелар капкачына, су алу җайланмаларына смета һәм көнкүреш чүп-чарын ыргытырга яңгыр канализациясе рәшәткәләре, лотоклар, кюветлар;

13) чүп-чарны, яфракны һәм коры үләнне, тараны, җитештерү калдыкларын, каты

коммуналь калдыкларны яндырырга, учаклар кабызырга, шул исәптән предприятиеләрнең эчке территорияләрендә һәм шәхси биләмәләрдә янгынга каршы чаралар күрмичә (ябык савытлар һәм янгын сүндерү чаралары) учаклар кабызырга;

14) үз белдегең белән фасады ясарга, барлык типтагы гаражларны урнаштырырга, вакланмалар, базлар, утын сарайлары, будкалар, күгәрченнәр, теплицалар, лапаслар һәм башка корылмалар арендага яисә милеккә караган җир кишәрлекләреннән читтә урнашкан, шулай ук билгеләнмәгән урыннарда тышкы мәгълүмат йөртүчеләр, кече архитектура формалары;

15) яшел утыртмаларны бозарга, бозарга һәм юкка чыгарырга, җитештерергә агач кәүсәләрендә үз белдекләре белән бүрәнәләр өеп, агач башларына гамаклар, таганнар, кер киптерү өчен баулар тагарга, аларга кадаклар салырга;

16) газларны зарарларга һәм юкка чыгарырга;

17) юл өслекләренең юл өлешенә, гамәлдәге законнарны бозып, кар көрәргә;

18) урамнарда йорт терлеге, кош-корт караучысыз һәм озатып йөрүче затларның, авыл хуҗалыгы җирләрендә гамәлдәге законнарны бозып йөрүе, җирлекнең башкарма комитеты билгеләгән йорт терлекләрен һәм кошларын йөртү өчен махсус билгеләнгән урыннардан (көтүлекләрдән) тыш;

19) эре габаритлы чүп-чар, көнкүреш техникасы һәм җиһазлары, агачлар шырпылары, контейнерларда ботвлар һәм эре габаритлы чүп-чар чыгаруга шартнамә булмаганда һәм гамәлдәге законнарны бозуда кулланыла торган зур габаритлы төзелеш чүпләрен урнаштырырга;

20) комплектлаштырылган (ватылмаган) транспорт чарасын урнаштырырга һәм сакларга, гамәлдәге законнарны бозып;

21) юынырга, кер юарга һәм хайваннар коенырга, чишмәләрдә, коеларда, сууткәргеч колонкаларда, елгалар, күлләр һәм ясалма (декоратив) сулыкларда автотранспорт чаралары юарга;

22) торак йорт янындагы территориядә, йорт янындагы территориядән читтә тирес чыгару»;

23) йорт яны территорияләрендә, урам юлларында, урамнардан читтә һәм бу максатлар өчен билгеләнмәгән башка урыннарда җайланмалар, налив юынгычлары, су басулары, җитештерү һәм куллану калдыклары, юынтык һәм пычрак агып чыгу, урамнар урнаштыру. Торак биналарда канализациясе булмаган урыннарда бәдрәф һәм юынгыч чиста чиста булмаган чиста чүп базалары каралган, алар эре предметларның чокырга эләгүенә комачаулый торган рәшәткәле стеналар һәм капкачлар белән капланган;

24) рельслар, бүрәнәләр, тимер балчыклар, торбалар, кирпеч һәм башка авыр предметлар урамнарында сүс ташу, төяү-бушату эшләрен башкарганда ташып төшү, чылбыр барышында машиналарның каты өслекле урамнары буйлап йөрү, кварталь җәяүлеләр юлларында, тротуарларда һәм газларда зур йөк транспортының хәрәкәте һәм туктап торуы;

25) торак пункт территориясенә автотранспорт көпчәкләре белән грунт һәм пычрак алып чыгу

26) торак пунктлар чикләрендә яшелләндерелгән территорияләрдә (газоннарны, чәчәклекләрне һәм үләнчел үсемлекләр биләгән башка территорияләрне дә кертеп), балалар һәм спорт мәйданчыкларында, хайваннарны йөртү мәйданчыкларында, шулай ук йорт яны территориясендә урнашкан хуҗалык мәйданчыкларында транспорт чараларын урнаштырырга.

Шәхси торак йортларны карап тоту һәм территорияне төзекләндерү

41. Законда яисә шартнамәдә башкасы каралмаган булса, индивидуаль торак йортлар милекчеләре (яисә) яллаучылары (алга таба - торак йортлар хуҗалары) түбәндәгеләрне гамәлгә ашыралар:

- торак йортларның фасадларының, коймаларның (коймаларның) тиешенчә торышы, шулай ук йорт биләмәләре чикләрендә башка корылмаларның торышы, аларны ремонтлауның һәм буяуның үз вакытында башкарылуы;
- торак йортта урнаштырылган номерлы билге;
- йорт биләмәсе территориясен тәртиптә тоту һәм тиешле санитар халәттә тотуны тәэмин

итү;

-йорт биләмәләре чикләрендә яшел утыртмаларны тәртиптә тоту, куакларны һәм агачларны санитар кисеп аудару, газүткәргечләрнең, кабельле һәм һава линияләренең һәм башка инженерлык челтәрләренең сак зонасында агачлар утыртмаска;

арканнарны һәм су агызыр өчен торбаларны чистартып, язгы чорда кар суларын агызып чыгаруны тәэмин итәргә;

үзәкләштерелгән канализация булмаганда бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә санитар нормалар нигезендә җиһаз җирле канализация, юынгыч чокыр, бәдрәф, аларны даими рәвештә чистарту һәм дезинфекцияләүне җитештерергә;

- махсус мәйданчыкларда урнаштырылган контейнерларга каты һәм эре габаритлы калдыкларны кушу;

- каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны билгеләнгән тәртип нигезендә үз вакытында җыю һәм чыгару.

42. Шәхси торак төзелеше территориясендә түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

«чүп үләннәрен чүпләргә», яфракларны, территорияләрдә һәм йорт биләмәләрендә калдыкларның һәм чүп-чарның теләсә нинди төрләрен яндырырга;

-территорияне теләсә нинди калдыклар белән чүпләргә;

- йорт биләмәсе чикләрендә койма урнаштыру;

- йорт биләмәләре һәм алар янәшәсендәге территорияләрдә яфракларны, калдыкларның һәм чүп-чарның теләсә нинди төрләрен яндырырга;

- күмер, тара, утын, эре габаритлы калдыклар, төзелеш материаллары төзүне, йорт биләмәләре территориясен төзүне;

-йорт корылмалары төзергә, йорт биләмәләре территориясе өчен чүп-чар чокырлары корырга;

-әлеге территорияне үтеп керүне тоткарлый торган яисә махсус транспорт һәм урып-җыю техникасын үтеп керүне тоткарлый торган киртәләрне урамда урнаштырырга;

-территорияне төзекләндерү элементларын җимерергә һәм бозарга, сулыкларны кисәргә;

-йорт биләмәсе территориясен тутырган (төзек булмаган) транспорт чарасын сакларга;

- янәшәдәге территорияне теләсә нинди калдыклар белән чүпләргә;

- сыек шакмакларны аерганнан соң, кулдагы юынтык суларны көйләүне, җитештерү һәм куллану калдыкларын юл өлешендә алып чыгуны билгеләргә.

Хосусый торак йорт яисә хуҗалык корылмалары төзүнең җир кишәрлеге хуҗасы тарафыннан гамәлгә ашырылган очракта, йорт биләмәсенә якын территориядә, шул исәптән урамда да, төзелеш материалларын вакытлыча саклау рөхсәт ителә ала, бу очракта, Кәче авыл җирлеге башкарма комитетының язма рөхсәте бер айга булганда. Төзелеш материаллары кешеләр гомеренә һәм сәламәтлегенә зыян салуны булдырмый торган ысул белән урнаштырылырга, шулай ук ишелү, егылу яки башка йогынты ясау нәтиҗәсендә өченче затлар мөлкәтенә зыян китерү ысулы белән урнаштырылырга тиеш. Шул ук вакытта автотранспортка бару тәэмин ителергә тиеш.

Яңгыр канализациясе челтәрләрен, күзәтү һәм яңгыр коеларын, су чыгару корылмаларын карап тоту

43. Смотр һәм яңгыр суларын агызу коелары, җир асты коммуникацияләре коелары, люклар (рәшәткәләр) ябык хәлдә булырга һәм транспорт һәм җәяүлеләрнең имин хәрәкәтен тәэмин итә торган төзек хәлдә булырга тиеш.

44. Кабул итү кабул итү бүлмәләренең, тупик, смотр һәм башка коеларның һәм камераларның эчтәлеге, чистартылуы һәм төзек техник халәтендә тоту гамәлдәге дәүләт стандартлары таләпләре нигезендә аларның хуҗаларын тәэмин итә.

45. Җирлектә магистраль һәм квартал эчендәге яңгыр канализациясен тоту һәм эксплуатацияләү махсуслаштырылган оешмалар белән шушы максатларга җирлек бюджетында каралган акчалар чикләрендә төзелгән шартнамәләр нигезендә гамәлгә ашырыла.

Ведомстводагы яңгыр канализациясе челтәрләрен тоту һәм эксплуатацияләү тиешле

оешмалар акчалары исәбеннән башкарыла.

Хуҗасыз инженерлык коммуникацияләре һәм күзәтү коелары юлларны карап тотучы махсуслаштырылган оешмалар тарафыннан тиешле куркынычсыз хәлдә ярдәм күрсәтелергә тиеш.

46. Ливия канализациясе коллекторларын саклау максатларында коллектор күчәреннән һәр якка саклау зонасы - 2 м билгеләнә.

47. Ливия канализациясе коллекторлары саклау зонасы чикләрендә тиешле документларны рәсмиләштермичә һәм эксплуатацияләүче оешма белән язмача килештерелмичә, гамәлдәге законнарда билгеләнгән очракларда түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

җир эшләрен башкарырга;

-яңгыр сулары канализациясе челтәрләрен җимерергә, су кабул итү люкларын ватарга яисә җимерергә;

- сәүдә, хуҗалык һәм көнкүреш корылмалары төзергә, урнаштырырга;

-сәнәгать калдыкларын, көнкүреш калдыкларын, чүп-чарны һәм башка материалларны ыргытырга.

48. Суүткәргеч, канализация, яңгыр җайланмаларының, системаларның, челтәрләрнең һәм корылмаларның төзексезлеге, шулай ук газ, тротуарларга, урамнарга һәм ишегалды территорияләренә су агызу, агып төшү яисә агып төшү аркасында урамнарны, биналарны, корылмаларны су агызуга, су агымына яисә агызып чыгуга рөхсәт ителми.

49. Җирлек территориясендә йота торган коеларны һәм парга пешерү мәйданчыкларын төзү рөхсәт ителми.

50. Яңгырлы коеларның рәшәткәләре даими рәвештә чистартылган хәлдә булырга тиеш. Өлгергәнлекне чикли торган рәшәткәләр һәм коеларны чүпләү, тыю рөхсәт ителми. Коелау канализациясенең күзәтү һәм яңгыр сулары коеларын профилактик тикшерү һәм аларны чистарту елына кимендә ике тапкыр башкарыла. Смотр һәм яңгыр сулары коеларын чистартканнан соң, барлык пычранулар кичекмәстән чыгарылырга тиеш.

51. Смотр коелары люкларын бергәләштерү юл өлеше, тротуарлар, җәяүлеләр һәм велосипед юллары, яшел зоналар өслекле бер дәрәҗәгә башкарылырга тиеш.

Юл өлеше, тротуарлар, җәяүлеләр һәм велосипед юллары, яшел зоналар, 2 см дан да артыкка булмаган яшел зоналар, су сиптерү коелары люкларын катнаштыру дәрәҗәсе 3 см дан артмаска да мөмкин.

52. Түбәләре яисә рәшәткәләре җимерелгән яисә булмаган коммуналь коелар файдаланыла торган челтәр оешмасы тарафыннан кичекмәстән чикләнергә, тиешле кисәтү билгеләре белән билгеләнергә һәм билгеләнгән вакытта алыштырылырга тиеш.

53. Инженерлык челтәрләрендә планлы эшләр башкарганда канализация суларын агызу якындагы коеларда канализация челтәре, су үткәргеч су һәм җылылык челтәрләреннән су канализацияләнә (ул булса). Юлга су ташлау тыела.

Чигенү нәтиҗәләрен бетерү зыян күргән инженерлык челтәрләре хуҗалары акчалары исәбеннән дә башкарыла.

54. Ливия канализациясе челтәрләренең төзек техник торышы өчен җаваплылык (шул исәптән люкларны, рәшәткәләрне үз вакытында ябу) эксплуатацияләүче оешмаларга йөкләнә.

Техник элемтә чараларын карап тоту

55. Биналарны инженер-техник тәэмин итү өчен билгеләнгән кабельле элемтә линияләрен, телевидение, радио, Интернет һәм башка шундый челтәрләрне урнаштыру җир асты юлы белән (траншеяларда, каналларда, тоннельләрдә) гамәлгә ашырыла.

56. Файдаланучы оешмаларның техник шартларын алу шарты белән биналарга башка ысул белән (һава, җир өсте) тышкы коммуникацияләрне үткәрү аларны җир астында урнаштыру мөмкин булмаган очракта гына рөхсәт ителә.

57. Асылмалы элемтә линияләрен һәм һава-кабельле кичүләрне беркетү сыйфатында куллану рөхсәт ителми:

-автомобиль юлларын төзекләндерү элементлары: светофорларны, юл билгеләрен

урнаштыру өчен билгеләнгән юл киртәләре, элементлар һәм конструкцияләр;

-фасадларның элементлары, түбәләр, бина диварлары һәм корылмалары (төтен, вентиляция, телевидение һәм радионы күмәк кабул итү системалары антенналары, фронтоннар, козыреклар, ишекләр, тәрәзәләр).

58. Рөхсәт ителми:

-бер бинадан икенчесенә һава юлы белән элемтә кабельләрен салганда юлларны кисеп үтү;

-кабель запасларын бүлүче муфт шкафыннан тыш урнаштырырга;

59. Милекчеләр (хуҗалар) техник элемтә чараларын (кабельләр, кабельләрне беркетү элементлары, бүлү һәм мөфт шкафлары һәм башкалар), шулай ук алар ярдәмендә тиешле хәлдә тоташтырыла торган техник җайланмаларны (надрывларга һәм/яки изоляция тышчасының булмавына, покраскасы булмауга, коррозия һәм/яисә механик зарарланулар булуга, үткәргечләр һәм/үткәргечләр үткәрүгә һәм аларны яктырту һәм электр тапшыру линияләренә кысрыклауга кертмичә) тотарга тиеш.

Тышкы яктырту объектларын (чараларын) карап тоту

60. Тышкы яктырту элементларына яктырткычлар, кронштейннар, терәкләр, чыбыклар, кабельләр, туклану чыганаклары (шул исәптән җыю, туклыклы пунктлар, идарә әрҗәләре) керә.

61. Урамнар, юллар, җәяүлеләр өчен тротуарлар, торак кварталлар, ишегаллары, предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар территорияләре, шулай ук җәмәгать һәм торак биналарның аншлаглары һәм номерлы билгеләре, юл билгеләре һәм күрсәткечләр, җирлек мәгълүматы элементлары һәм витриналар тәүлекнең караңгы вакытында яктыртылырга тиеш.

62. Милек формасына карамастан, биналар һәм корылмалар милекчеләре проектлар нигезендә биналарның һәм корылмаларның архитектура-сәнгать яктырткычлары булуын һәм эшләвен тәэмин итәргә тиеш.

63. Төп мәйданнарда, магистральләрдә һәм урамнарда, транспорт тоннельләрендә эшләмәүче яктырткычлар саны 3 %тан артмаска тиеш, башка җирлек территорияләрендә (район билгеләнешендәге урамнар, ишегалды территорияләре) - 5 %, җир асты җәяүлеләре кичүләрендә - 10 % көндезге һәм кичке режимнарда (яндырылган 10 яктырткычта кертелмәгән бер генә яктырткыч рөхсәт ителә).

64. терекөмеш булган газ разрядлы лампалар сафтан чыкканнар махсус шушы максатлар өчен билгеләнгән биналарда сакланырга һәм утильләштерү өчен махсуслаштырылган предприятиеләргә чыгарылырга тиеш.

Әлеге төр лампаларны җирлек чүплекләренә, чүп эшкәртү заводларына чыгару рөхсәт ителми.

65. Тышкы яктырту җайланмаларының металл терәкләре, кронштейннары һәм башка элементлары чисталыкта, креналары, коррозия чыганаклары булмаска һәм кирәк саен милекчеләр (хуҗалар, кулланучылар) белән буялырга һәм төзек хәлдә калырга тиеш.

66. Тышкы яктыртуның бердәм системасына тоташтырылган юл, урам һәм йорт яны яктырткычын тоту һәм ремонтлау тәэмин итүчене (подрядчыны, башкаручыны) билгеләү нәтиҗәләре буенча әлеге төр эшләрне башкаруга муниципаль контракт төзегән вәкаләтле орган яисә оешма гамәлгә ашыра.

Торак йортларны гамәлгә кертү җайланмаларына тоташтырылган йорт яны яктырткычын тоту һәм ремонтлау идарәче оешмалар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

67. Җәмәгать (тимер юл) транспортының тышкы яктырту терәкләре, контактлы челтәр терәкләре, яклау, бүлү киртәләре, юл корылмалары һәм юллар җиһазлары элементлары буялган булырга, язмалардан һәм теләсә нинди мәгълүмати-басма продукциядән чистартылырга, төзек һәм чиста булырга тиеш.

68. Тышкы яктырту терәкләрен, җәмәгать (тимер юл) транспортының контакт челтәре терәкләрен алмаштырганда күрсәтелгән конструкцияләр демонтажланылырга һәм өч тәүлек эчендә челтәрләр хуҗалары тарафыннан чыгарылырга тиеш.

Тышкы яктыртуның сынган терәкләрен чыгару юллардагы терәк хуҗасы тарафыннан кичекмәстән, калган территорияләрдә - шундый кирәк (демонтаж) табылганнан соң бер тәүлек эчендә башкарыла.

69. Җәмәгать (тимер юл) транспорты челтәренең яктырту һәм терәкләрендә урнаштырылган барлык элементларның һәм объектларның төзек һәм куркынычсыз торышы һәм канәгатьләнерлек тышкы кыяфәте өчен әлеге таянычларның милекчесе (хуҗасы) җаваплы була.

70. Чыбыклар өзелгән, терәк, изолятор зарарланган очракта, тышкы яктырту җайланмаларын эксплуатацияләү рөхсәт ителми.

Электр үткәргечләре өзелү яки терәкләрнең зарарлануы белән бәйле тышкы яктырту җайланмалары эшендә тәртип бозуларны, ачыкланганнан соң ук кичекмәстән юкка чыгарырга кирәк.

71. чыбыкларны һәм кабельләрне челтәргә һәм тышкы яктырту җайланмаларына рөхсәтсез тоташтыру һәм тоташтыру рөхсәт ителми.

72. Тышкы яктырту объектлары яисә тышкы яктырту чаралары белән җиһазландырылган объектлар милекчеләре (хуҗалары), шулай ук тышкы яктырту объектларына (чараларына) хезмәт күрсәтүче оешмалар:

-урамнарны, юлларны, терәкләрнең һәм яктырту җайланмаларының сыйфатын тиешенчә яктыртуны, бозылганда яисә зарарланганда үз вакытында ремонт ясарга;

-билгеләнгән тәртип нигезендә яктыртуны кабызуны һәм сүндерүне күзәтергә;

- тышкы яктыртуны һәм бизәүне урнаштыру, тоту, урнаштыру һәм эксплуатацияләү кагыйдәләрен үтәргә;

-тышкы яктырту фонарьларын вакытында алыштырырга.

Кече архитектура формаларын карап тоту

73. Кече архитектура формаларына монументаль-декоратив бизәлеш элементлары, мобиль һәм вертикаль яшелләндерү өчен җайланмалар, су җайланмалары, муниципаль җиһазлар, җирлек территориясендә коммуналь-көнкүреш һәм техник җиһазлар керә.

74. Кече архитектура рәвешләрен карап тоту бирелгән җир кишәрлекләре чикләрендә, гомуми файдаланудагы территорияләрдә җир кишәрлекләренә хокук ияләре тарафыннан гамәлгә ашырыла - вәкаләтле орган тарафыннан тәэмин итүчене (подрядчыны, башкаручыны) билгеләү нәтиҗәләре буенча әлеге эшләр төрләрен үткәрүгә муниципаль контракт төзегән оешма белән контракт (килешү) нигезендә тәэмин ителә.

75. Кече архитектура формалары хуҗалары түбәндәгеләргә бурычлы:

-чиста һәм төзек хәлдә кече архитектура формаларын тоту;

- язгы чорда кече архитектура формаларын планлы рәвештә карап чыгарга, аларны иске буяулардан, күгәректән, юудан, буяудан чистартырга, шулай ук сынган элементларны алыштырырга;

-кышкы чорда кече архитектур формаларны, шулай ук аларга кар һәм боздан якын килүләрне чистартырга;

-шома кырлы өслек белән комлыклар корырга, комлыкларда елга кимендә бер тапкыр ком кисәкләрен алыштырырга;

-балалар, спорт, хуҗалык мәйданчыклары һәм ял итү мәйданчыклары җиһазларының конструктив элементларының ныклыгы, ышанычлылыгы һәм иминлеге таләпләренә туры килүен күзәтергә;

-фонтаннар эшләү чорында су өслеген көндәлек чүп-чардан чистартырга.

76. Рөхсәт ителми:

-балалар уен мәйданчыкларында өлкәннәрнең ял итүен, спорт мәйданчыкларында эчке кием киптерүен һ.б. билгеләү буенча кече архитектура формаларын кулланырга;

- кече архитектура формаларында теләсә нинди мәгълүмати-басма продукцияне элү һәм ябыштыру;

- кече архитектура формаларын һәм аларның конструктив элементларын сындырырга

һәм җимерергә;

фонтаннарда коенырга.

Стационар булмаган объектларны карап тоту

77. Стационар булмаган объектларны урнаштыру мондый объектларны муниципаль хокукый актта билгеләнгән тәртиптә урнаштыру схемасы нигезендә гамәлгә ашырыла.

78. Җир кишәрлеген арендалау шартнамәсе срогы тәмамлангач, стационар булмаган объект арендатор тарафыннан демонтацияләнергә, ә җир кишәрлеге азат ителергә һәм башлангыч халәткә китерелергә тиеш.

79. Стационар булмаган объектларның милекчеләре булган юридик һәм физик затлар түбәндәгеләрне үтәргә тиеш:

- аларны ремонтларга һәм буярга. Ремонт проект документациясендә билгеләнгән тышкы кыяфәтне һәм төс чишелешен саклап калуны исәпкә алып башкарылырга тиеш;

- стационар булмаган объектлар янындагы урналарны урнаштырырга, кирәк булган саен чүп-чардан чүп савытларын буярга һәм чистартырга.

80. Рөхсәт ителми:

- төзелешнең стационар булмаган объектларына, козырекларга, лапасларга һәм проектларда каралмаган башка конструкцияләрне төзергә;

- стационар булмаган объектларга якын сәүдә-суыткыч җиһазлары куярга;

- стационар булмаган объектларда һәм аларның түбәләрендә тараны, товарларны, детальләрне, көнкүреш һәм җитештерү характерындагы башка предметларны берләштерергә, шулай ук стационар булмаган объектларны склад максатларына яраклаштырырга;

- стационар булмаган объектлар арасында җиһазлар, калдыклар белән янгынга каршы өзеклекләрне тәэмин итү.

Төзелеш эшләрен башкару урыннарын карап тоту

81. Төзелеш мәйданчыкларын тоту, ремонт, төзелеш һәм башка төр эшләр тәмамланганнан соң төзекләндерүне торгызу йорт салучыга йөкләнә.

Эш алып барылмаган төзелеш объектлары төзелеш челтәрләре белән ябылырга тиеш

82. Башланганчы, шулай ук төзелеш, ремонт һәм башка төр эшләрне җитештерү чорында:

- башкарма комитетның хокукый актлары таләпләре нигезендә төзелеш мәйданы территориясенең бөтен периметры буенча типовой киртә урнаштырырга;

-төзелеш мәйданчыгы киртәсенең гомуми тотрыклылыгын, ныклыгын, ышанычлылыгын, эксплуатация куркынычсызлыгын тәэмин итәргә;

-төзелеш мәйданчыгы коймаларының техник торышын, аның чисталыгын, пычрактан, кардан, наледидан, мәгълүмати-басма продукциядән һәм граффитидан вакытында чистартырга;

- төзелеш мәйданы территориясенә кергәндә төзелеш объектының гамәлдәге төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре таләпләренә җавап бирә торган мәгълүмат тактасын урнаштырырга һәм аны тиешле хәлдә тотарга;

-төзелеш мәйданчыгы периметры буйлап тышкы яктыртуны тәэмин итәргә;

-урамнарның (машина юлларының) алгы өлешенә пычрак һәм чүп-чар чыгарылмый торган юлларны, транспорт чараларының тәгәрмәчләрен чистарту яки юу пунктларын төзү мәйданчыгына илтүче төзекләндерелгән подъездлар, йорт эчендәге юлларны һәм транспорт чаралары үтү пунктларын җиһазландырырга;

-төзелеш мәйданчыгы территориясендә каты көнкүреш, эре габаритлы һәм төзелеш калдыкларын җыю өчен контейнерлар һәм (яисә) бункерлар булдыруны тәэмин итәргә;

-төзелеш мәйданы территориясеннән билгеләнгән тәртиптә каты көнкүреш, эре габаритлы һәм төзелеш калдыкларын чыгаруны оештыруны тәэмин итәргә;

- төзелеш мәйданчыгы территориясеннән җыештырылган һәм калдыклар булмаган

карны билгеләнгән тәртиптә килештерелгән махсус билгеләнгән урыннарга чыгаруны тәэмин итәргә;

-эшләрне башкарганда гамәлдәге җир асты инженерлык коммуникацияләрен, тышкы яктырту челтәрләрен, яшел утыртмаларны һәм кече архитектура формаларын саклауны тәэмин итәргә.

83. Төзелеш материаллары, җиһазлар, автотранспорт һәм күчмә механизмнар, ярдәмче бүлмәләр, эшче һәм хезмәткәрләрне вакытлыча тоту өчен көнкүреш вагоннары, төзелеш калдыкларының транспорт партияләрен вакытлыча саклау һәм туплау урыннары төзелешне оештыру проекты нигезендә төзелеш мәйданчыклары чикләрендә урнаштырыла.

84. Рөхсәт ителми:

- гражданнарның шәхси һәм иҗтимагый иминлеген тәэмин итүгә бәйле коткару, авария-торгызу һәм башка кичектергесез эшләрдән тыш, тынлыкны бозуга китерүче төзелеш, ремонт, төяү-бушату һәм башка эшләрнең торак зонасы янында 23.00 сәгатьтән 7.00 сәгатькә кадәр оештыру һәм үткәрү;

- Башкарма комитетның рөхсәтеннән (күрсәтмәсеннән) башка юлларның һәм тротуарларның юл өлеше тарая яисә ябыла;

-чүп яндырырга һәм төзелеш производствосы калдыкларын утильләштерергә.

Җирләү урыннарын карап тоту

85. Этник, санитар һәм экологик таләпләр нигезендә җирләү урыннарын тоту федераль законнар һәм муниципаль хокукый актта билгеләнгән җирләү урыннарын тоту кагыйдәләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

86. Күмү урыннарын санитар карап тотуны тәэмин итүчене (подрядчыны, башкаручыны) билгеләү нәтиҗәләре буенча әлеге эш төрен үткәрүгә муниципаль контракт төзегән махсуслаштырылган оешма гамәлгә ашыра.

87. Күмү урыны эчтәлегенә таләпләр:

-зиратларда җәмәгать бәдрәфләре чиста һәм төзек хәлдә булырга тиеш. Иҗтимагый бәдрәфләр территорияләрендә урыннар чистартылырга тиеш;

зират территориясендә чүп-чар һәм чүп савытлары чистартылырга тиеш. Калдыклар тупланган саен 3 көнгә бер тапкырдан да ким булмаган күләмдә чыгарылырга тиеш;

-ауган һәм авария хәлендә агач утыртмалары булу рөхсәт ителми. Авария агач утыртмалары ачыкланганнан соң бер тәүлек эчендә җимерелергә тиеш;

-шәхесләре ачыкланмаган үлгән кешеләрнең каберләре яки каберләре пычрактан һәм чүп-чардан чистартылырга, калкулык һәм кабер ташы белән җиһазланырга тиеш.

88. Кышкы чорда җирләү урыннарын тоту үзенчәлекләре:

-зиратларның үзәк юллары, керү юллары, тротуарлар киңәйтелергә һәм кардан чистартылырга тиеш. Боз катламнары булмаса, тигез кар накаты булу рөхсәт ителә;

-үзәк юллар, керү юллары, тротуарлар бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртелергә тиеш. Юлларның һәм тротуарларның юл өлешен эшкәртү кар явудан соң ук башланырга тиеш;

- беренче чиратта, кар чыгаруны, боз кыялауны һәм үзәк һәм керү юлларыннан кар-боз берәмлекләрен алып ташлауны башкарырга кирәк;

-җәяүлеләр зоналарында янгын сүндерү урыннарында бозга каршы материаллар куллану, юллардан чистартылган кар һәм бозны каберләргә, газоннарга, куакларга салу рөхсәт ителми.

89. Җәйге чорда җирләү урыннарын тоту үзенчәлекләре:

-үзәк юллар, килү юллары, тротуарлар, каберләр арасындагы юллар һәм гомуми файдаланудагы башка территорияләр төрле пычранулардан чистартылырга тиеш;

-яшел утыртмаларны санитар кисеп алу, чүп үләннәрен кисү буенча чаралар ел саен үткәрелергә тиеш.

90. Җирләү урынын, кабер өстенә кую корылмасын (тәреләр, һәйкәлләр, плиталар, склеплар һ.б.) карап тоту, чәчәкләр һәм декоратив куаклар утырту, колумбарида куышны

карау ир белән хатын, туганнары, вафат булучының законлы вәкиле яисә санитария таләпләрен мәҗбүри үтәгән башка зат тарафыннан башкарыла.

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска сроклы саклау урыннарын карап тоту

91. Автотранспорт чараларын (алга таба - стоянка) озак һәм кыска сроклы саклау стоянкаларын тоту гамәлдәге төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре, шулай ук әлеге Кагыйдәләр нигезендә стоянка урнаштыру өчен бирелгән җир кишәрлегенең (алга таба - хуҗа) хокук иясе тарафыннан гамәлгә ашырыла.

92. Хуҗалар түбәндәгеләрне үтәргә тиеш:

- территорияләрнең бөтен периметры буйлап механик йогынтыларга һәм тышкы мохит йогынтысына чыдам булырлык киртә куеп тору урынын билгеләргә;

-стоянкаларның техник торышын, аларның чисталыгын тиешенчә күзәтеп барырга, пычрактан, кардан, наледидан, мәгълүмати-басма продукциядән вакытында чистартырга;

-стоянкалар янәшәсендәге территорияләрдә һәм стоянкаларда материаллар урнаштыруга, комплектланган транспортны, төрле конструкцияләрне саклауга юл куймаска;

- гамәлдәге нормалар һәм кагыйдәләр таләпләренә туры килә торган яктылыкны тигез бүлүне тәэмин итә торган тышкы яктырткыч куеп торучы территорияләрне тышкы яктырту белән җиһазларга;

-машина кую урыннары территорияләрендә ягулык-майлау материаллары агып торган автомобильләр юуны һәм машина кую урыннарын булдырмаска;

-санитария һәм янгынга каршы кагыйдәләрне үтәгән стоянкалар территориясен карап тоту.

-калдыкларны даими рәвештә санитар эшкәртү һәм чистарту, калдыклар җыю өчен контейнерлар (урналар) урнаштырырга, каты көнкүреш калдыкларын, карны даими чыгаруны тәэмин итәргә;

-инвалидларга стоянкалар территориясенә тоткарлыксыз керүне тәэмин итәргә. Инвалидлар махсус автотранспорт чараларын кую өчен урыннардан бушлай файдаланалар

Җирлек территориясен бәйрәмчә бизәү

93. Җирлек территориясен бәйрәм итү дәүләт һәм башка бәйрәмнәр, истәлекле вакыйгаларга бәйле чаралар уздыру чорында башкарыла.

Бәйрәм бизәлешенә дәүләт һәм муниципаль флаглар, лозунглар, гирлянд, панно вывескасы, декоратив элементлар һәм композицияләр, стендлар, трибуналар, эстрада урнаштыру, шулай ук бәйрәм иллюминациясе җайланмасы керә.

Бәйрәм бизәлеше элементларын әзерләгәндә һәм урнаштырганда юл хәрәкәтен җайга салуның техник чараларын төшереп калдырырга, аларны начарайтырга рөхсәт ителми.

IV. Җирлек территорияләрен җыештыру тәртибе, шул исәптән төзекләндерү эшләре һәм аларны вакытында үтәү буенча эшләр исемлеген дә кертеп, җирлек территориясен җыештыруга һәм карап тотуга гомуми таләпләр

94. Җирлек территориясен җыештыру һәм карап тоту түбәндәгеләр гамәлгә ашырыла:

1) җәйге чорда - 15 апрельдән 14 октябрьгә кадәр;

2) кышкы чорда - 15 октябрьдән 14 апрельгә кадәр.

Күрсәтелгән сроклар, һава шартларына карап, башкарма комитет тарафыннан төзәтелә ала.

95. Җирлек территориясен җыю түбәндәгеләрне үткәрү юлы белән башкарыла:

1) җирлек территориясен тоту, җыештыру буенча системалы эшләр;

2) Башкарма комитетның хокукый актлары нигезендә берәмлек массакүләм чаралар (шимбә өмәләре).

96. Җәйге чорда җирлек территориясен җыештыру юу, су сибү, себерү һәм җирлек

территориясен карап тоту буенча башка эшләр башкару юлы белән җирлек территориясенең пычрануын һәм тузанлануын киметү максатында башкарыла һәм түбәндәгеләрне үз эченә ала:

ясалма өслекле территорияләрне себерү, урам-юл челтәре объектларында һәм яңгыр канализациясе белән җиһазландырылган башка территорияләрдә тузаннан һәм пычрактан юу. Ясалма өслекле юл өслекләрен, мәйданнарын, тротуарларын һәм башка территорияләрне юу бөтен киңлеккә башкарыла;

- яңгыр сулары канализациясе рәшәткәләрен чистарту;

-барлык территориядән чүп-чар җыю;

- ел саен, 1 июньгә кадәр, кече архитектура формаларын, бакча һәм урам җиһазларын, урналарны, спорт һәм балалар мәйданчыкларын, коймаларны, бордюрларны буяу;

-гомуми файдаланудагы территорияләрдә, чикләнгән территорияләрдән һәм махсус билгеләнештәге яшелләндерелгән территорияләрдән тыш, үләннең вакыт-вакыт юкка чыгуы (үләннең 15 см дан артык биеклегендә) һәм тәүлек эчендә чабылган үләнне җыештыру;

- яфрак коелу чорында - тәүлегенә бер тапкыр коелган яфракны җыю һәм алып чыгу;

-бордюр янында юудан соң чүп-чардан лотоклар җыештыру.

97. Кышкы чорда гомуми файдаланудагы территорияне җыештыру түбәндәгеләрне үз эченә ала:

-юл өсләрен һәм тротуарларны кардан, кар һәм чүп-чардан чистарту;

-тайгак яисә бозлавык барлыкка килгәндә - җәяүлеләр өчен ком зоналары, баскычлар посыпкасы, юл өслекләрен бозлавыкка каршы материал белән эшкәртү;

-язгы чорда - кар эрү һәм кар суларын агызып чыгаруны оештыру.

98. Җирлек территориясендә башкарыла торган урып-җыю эшләре технологиясе һәм режимнары, һава шартларына бәйсез рәвештә, транспорт чараларының һәм җәяүлеләрнең тоткарлыксыз хәрәкәтен тәэмин итәргә тиеш.

99. Җәяүлеләр өчен тротуарларны, җир өсте кичүләрен, кышкы чорда баскычларны җыештыру үзенчәлекләре:

- интенсив кар яву чорында җәяүле тротуарлар, баскычлар бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртелергә һәм чистартылырга тиеш;

-бозлавыкка каршы материаллар барлыкка килгәндә, беренче чиратта баскычлар, аннары тротуарлар эшкәртелә.

Бозга каршы материаллар белән эшкәртү вакыты тайгак табылганнан соң дүрт сәгатьтән артмаска тиеш;

-Калдыклар һәм химик реагентлар белән пычранмаган көпшәк карны газонга яисә шушы максатлар өчен алдан билгеләнгән урыннарга, яшел утыртмаларны саклау һәм кар суларын агызып китүне тәэмин итү шарты белән, җыю рөхсәт ителә.

100. Җирлек территориясендә түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

- урамнарда, мәйданнарда, яшел утыртмалы участокларда, скверларда, паркларда, газоннарда, пляжларда һәм гомуми файдаланудагы башка территорияләрдә сортларга аерырга;

- гамәлдәге законнар нигезендә бирелгән гомуми файдалану территорияләрендә мемориаль намогия корылмаларын (истәлекле корылмаларны, коймаларны) урнаштыру;

- бу максатларда каралмаган урыннарда, шул исәптән җәмәгать транспорты муниципаль маршрутларының соңгы пунктларында, юуны, салонны чистартуны һәм транспорт чараларына техник хезмәт күрсәтүне башкарырга;

- биналарны һәм корылмаларны төзекләндерү элементларын, һәйкәлләрне, мемориаль такталарны, агачларны, куакларны, кече архитектура формаларын һәм гомуми файдалану территорияләрендә төзекләндерүнең башка элементларын ватарга һәм җимерергә, шулай ук аларны үзбелдекле үзгәртеп корырга, үзгәртеп корырга һәм үзгәртеп корырга;

- язмалар, рәсемнәр төшерергә, мәгълүмати-басма продукцияне ябыштырырга һәм ябыштырырга, җәмәгать транспортын, стеналарын, баганаларын, коймаларын һәм бу максатларда каралмаган башка объектларны көтү тукталышларында граффити ясарга;

- бирелгән җир кишәрлекләренең чикләреннән һәм (яисә) коймаларыннан читтә күчемле мөлкәтне кушарга һәм сакларга;

- тротуарларда, газларда, юлларда тару, сәнәгать товарлары һәм башка сәүдә предметлары урнаштырырга һәм урнаштырырга;

- билгеләнмәгән урыннарда кар өеп кую;

- тимер-бетон блоклар, баганалар, коймалар, шлагбаумнар, корылмалар һәм башка җайланмалар урнаштыру юлы белән, юлларны һәм тротуарларны үз белдеге белән ябарга.

101. Санкцияләнмәгән урыннарда калдыклар урнаштырган затлар үз исәбенә әлеге территорияне җыештырырга һәм чистартырга, ә кирәк булганда - җир кишәрлеген рекультивацияләргә тиеш.

Әгәр дә 20 тәүлек дәвамында рөхсәтсез урында калдыкларны урнаштырган зат билгеләнмәгән булса, калдыкларны алып ташлау һәм рөхсәтсез чүплекләр территорияләрен рекультивацияләү әлеге территорияне җыештыру өчен җаваплы оешмалар (яисә, әлеге төр хезмәт күрсәтүләрне шартнамәдә каралган булса, калдыкларны чыгаруны гамәлгә ашыручы махсуслаштырылган оешма) тарафыннан башкарыла.

102. Билгеләнгән тәртиптә бирелмәгән һәм муниципаль милектәге җир кишәрлекләрендә (территорияләрдә) стихияле барлыкка килә торган чүплекләрне бетерү вәкаләтле орган тарафыннан тәэмин ителә.

Җирле әһәмияттәге автомобиль юлларын җыештыру

103. Җирле әһәмияттәге автомобиль юлларын (алга таба - юллар) җыю автомобиль юлларын, тротуарларны, машина кую урыннарын (парковка кесәләрен), җәмәгать транспортын, пычрактан, чүп-чардан, кардан һәм боздан ясалма юл корылмаларын даими чистарту чаралары комплексын үз эченә ала.

104.Язгы-җәйге чорда юлларны юдыру, су сибү, тузан тузанын бетерү, себерү һ.б.

Көзге-кышкы чорда юлларны җыештыру чүп-чар, кар һәм боз җыюны һәм чыгаруны, пычракны, юлларны ком-тоз катнашмасы белән ташуны, тротуарларны коры ком белән җибәрүне күздә тота.

105. Юл буенда урнашкан урналарны чистарту көненә кимендә бер тапкыр, тукталыш мәйданчыкларында көненә ике тапкыр башкарыла.

106.Җәмәгать транспортының көтү павильоннары тузанланмаган, буялган һәм юылган, рөхсәт ителмәгән мәгълүмати-басма продукциядән, граффитидан чистартылган булырга тиеш. Кышкы чорда кардан чистартылырга тиеш.

107. Аерым элементлар буенча юлларны җәйге җыештыруга таләпләр:

үтеп барышлый төрле пычранулардан тулысынча чистартылырга һәм бөтен киңлеккә юылырга тиеш. Җайлаштыру сызыклары белән билгеләнгән көзге, резерв полосалар комнан һәм вак чүп-чардан даими чистартылырга тиеш;

-ике метрлы лотка зоналарында грунт-комлы нанослар һәм пычранулар булырга тиеш түгел. Махсуслаштырылган машиналарның эш цикллары арасында барлыкка килергә мөмкин комлы кисәкчәләр һәм төрле вак чүп-чар белән пычранулар рөхсәт ителә;

-юл кырыйлары эре габаритлы калдыклардан һәм башка чүп-чардан чистартылырга тиеш;

108.Юлларны кышкы җыештыруга таләпләр:

- юлларны кышкы чорда җыю түбәндәгеләрне үз эченә ала:

кардан һәм юл йөрү өлешен чистарту, җәмәгать транспортын көтү тукталышлары, себерү, карны өемгә күчерү һәм кар чыгару;

109. Рөхсәт ителми:

- квартал эчендәге машина юлларыннан, ишегалды территорияләреннән, предприятиеләр, оешмалар территорияләреннән, төзелеш мәйданчыкларыннан, сәүдә объектларыннан, 8.00 сәгатьтән соң, шулай ук машина юлларын җыештыручы зат белән шартнамә булмаганда җәяүлеләр юлына яисә тротуарларга кар, юлларның һәм машина юлларының юл йөрү өлешен күчерергә яисә күчерергә;

-тротуарларда бозга каршы реагент буларак техник тоз һәм сыек хлор кальций кулланырга, җәмәгать транспортын көтү тукталышлары, паркларда, скверларда, ишегалларында һәм башка җәяүлеләр зоналарында һәм яшел утыртмалары булган

территорияләрдә;

- билгеләнгән тәртиптә килештерелмәгән урыннарда кар чыгарырга һәм ташырга;

- кар өемнәрен формалаштыру:

- юллар һәм урамнар киселешендә бер дәрәҗәдә һәм күренеп тору өчпочмагы зонасында тимер юл аша чыгу урыннары янында;

- җәмәгать транспортын көтү тукталышыннан 20 метрга якынрак;

-транспорт киртәләре яисә югары бордюр белән җиһазландырылган юллар участокларында;

тротуарларда;

якындагы территорияләргә керү;

-юлга автотранспортның грунтын һәм пычрагын алып чыгу;

-грунт, чүп-чар, төзелеш материаллары, җиңел тару, агачларны, юлларны пычратмыйча, брезент яки башка материал белән капламыйча, шулай ук төзелеш катнашмалары һәм эремәләре (шул исәптән цемент-комлы эремә, известьле, бетон катнашмалар) күчерергә, аларны юлга, тротуарга, юл кырыена яки юлга якын булган газ полосасына төшәү мөмкинлеген юкка чыгаручы чаралар күрмичә генә.

Урып-җыю, санитария хезмәте күрсәтү һәм кешеләр күпләп ял итү урыннарын төзекләндерү

110. Кешеләрнең ялы һәм массакүләм булу урыннарына түбәндәгеләр керә:

-мәйданнар, парклар, скверлар, бульварлар, яр буйлары, җирлек урманнарында оештырылган ял урыннары, пляжлар;

- актив ял итү һәм мавыктыргыч чаралар урыннары - стадионнар, уен комплекслары, ачык сәхнә мәйданчыклары һ.б.;

- сәүдә объектлары (ваклап сату базарлары, сәүдә комплекслары, стационар булмаган вак-төяк челтәр объектлары комплекслары), җәмәгать туклануы, социаль-мәдәни билгеләнеш, көнкүреш хезмәт күрсәтү объектлары территорияләре;

-административ һәм иҗтимагый биналар, учреждениеләр янәшәсендәге территорияләр.

111.Гомуми файдаланудагы мәйданнарны, паркларны, скверларны, бульварларны, яр буен һәм башка территорияләрне җыю:

-кышкы чорда паркларда, бакчаларда, скверларда, бульварларда, яр буйларында һәм башка ял итү зоналарында юлларны җыештырганда, химик реагентлары булмаган карны шул максатлар өчен алдан билгеләнгән урыннарга вакытлыча салып кую рөхсәт ителә, яшеллек утыртмаларын саклау һәм кар суларын агызып китүне тәэмин итү шарты белән.

112. Ваклап сату базарларын җыю һәм санитар карап тоту:

- ваклап сату базарлары территорияләре (алга таба - базар) төзекләндерелергә, бәдрәфләр, хуҗалык һәм контейнер мәйданчыклары, контейнерлар һәм урналар белән җиһазландырылырга, яңгыр суларын һәм тал суларын агызу өчен каты өслекләре һәм уклоннары булырга, шулай ук суүткәргеч һәм канализациясе булырга тиеш;

-базар территориясен төп җыештыру аны япканнан соң башкарыла. Көндез чүп-чар җыючыларның каты көнкүреш калдыклары белән тутырылган чүп-чар җыештыру һәм чистарту эшләре башкарыла;

- җәйге чорда базар территориясендә атна саен мәҗбүри рәвештә дымлы җыештыру башкарыла;

-базар территориясе 40 кв. м мәйдандагы бер урна исәбеннән урналар белән җиһазландырылачак, өстәвенә алар арасындагы ераклык 10 м дан артмаска тиеш;

113. Базар территориясендә һәм аның янәшәсендә урнашкан оешмаларның, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләренең, киоскларның, сәүдә палаталарының һәм павильоннарның эшчәнлеге каты көнкүреш калдыкларын чыгару һәм урнаштыру буенча хезмәтләр күрсәтүгә шартнамә төземичә рөхсәт ителми.

114. Сәүдә һәм (яисә) җәмәгать туклануы объектларын җыештыру һәм санитар карап тоту:

- сәүдә объектлары һәм (яисә) җәмәгать туклануы объектлары территорияләрен тулысынча җыештыру тәүлегенә кимендә ике тапкыр (иртән һәм кич) башкарыла. Көндез чүп-чар җыючыларны һәм чүп-чар җыючыларны чүп-чар калдыклары белән тутырылган чүп-чар җыю эшләре башкарыла;

- сәүдә һәм (яисә) җәмәгать туклануы объектларына керү юлында кимендә ике урна билгеләнә;

- калдыкларны чыгару тәэмин ителә.

115. Башка сәүдә мәйданчыкларын, стационар булмаган вак-төяк челтәр объектлары комплексларын, социаль-мәдәни билгеләнештәге территорияләрне җыештыру аларның елның җылы вакытында мәҗбүри алдан поливка белән ябылуыннан соң башкарыла. Агымдагы урып-җыю көн дәвамында башкарыла. Көн саен каты көнкүреш калдыкларын чыгару тәэмин ителә.

116. Кешеләрнең ял итү һәм массакүләм булу урыннарын төзекләндерү:

- ял итү һәм кешеләр күпләп җыела торган урыннар территориясендә төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлегенә каты өслек төрләре (плитә куәте яки асфальт рәвешендә), өслекләрне бәйләү элементлары, яшелләндерү, эскәмияләр, чүп-чар өчен кечкенә контейнерлар, урам техник җиһазлары, яктырту җиһазлары, архитектура-декоратив яктырту җайланмалары, җирлек мәгълүматы йөртүчеләре, яшелләндерү участокларын яклау элементлары (металл киртәләр, өслекләрнең махсус төрләре һ.б.) керә;

-кешеләрнең ял итү һәм массакүләм булу урыннарының барлык территорияләрендә, пляжлардан кала, каты өслекле яисә чәчелгән үләннәр яисә яшел үсентеләр булган үсемлек грунты булырга тиеш;

-ял итү һәм кешеләр күпләп җыела торган территорияләрдә яшелләндерү участокларын чәчәк түтәлләре, газлар, ялгыз, төркемле, рядовой бистәләр, вертикаль, күпкатлы, мобиль яшелләндерү формалары рәвешендә проектларга кирәк;

-ял итү һәм кешеләр күпләп була торган урыннар җиһазландырылган һәм эшли торган бәдрәф кабиналары белән комплектланырга, бәдрәф куюга һәм эчтәлегенә карата таләпләр үтәлергә тиеш;

- пычранган саен, кешеләр ял итә яисә күпләп була торган урыннарда фонтаннар, буалар, елга ярлары чистартылырга тиеш;

-массакүләм чаралар уздырганда аларны оештыручылар чараны үткәрү урынын җыештырырга һәм бозылган төзекләндерү эшләрен торгызырга тиеш. Чараны уздыру урынын җыештыру һәм бозылган төзекләндерү тәртибен билгеләнгән тәртиптә чараны уздыруга тиешле рөхсәт алу стадиясендә билгеләнә.

117. Кешеләрнең ял итү һәм массакүләм булу урыннары территорияләрендә рөхсәт ителми:

- бу урынга билгеләнмәгән урыннарда тара һәм сәүдә җиһазлары сакларга, аларны урнаштырырга;

-территорияне җитештерү һәм куллану калдыклары белән пычратырга;

-автотранспорт чараларын юарга һәм ремонтларга, эшкәртелгән ягулык-майлау сыеклыкларын салырга;

- автостоянкалар, гаражлар, аттракционнар урнаштырырга, билгеләнгән тәртипне бозып реклама конструкцияләре урнаштырырга;

-газларны, табигый һәм ясалма яшелләндерү объектларын зарарларга;

-кече архитектура формаларына зыян салырга һәм аларны билгеләнгән урыннардан күчерергә;

-тротуарларга, газларга һәм җирлек юлларына сыек продуктлар калдыкларын, сатуратор җайланмаларыннан, квас һәм сыра цистерналарыннан су салырга;

- автотранспорт чараларының түләүле стоянкаларын законсыз оештырырга;

- үз белдеге белән стационар булмаган объектларны урнаштырырга;

-тротуарларның асфальт-бетон өслеген, янәшәдәге яшел зоналарның бөтенлеген һәм территорияләрне төзекләндерүнең башка элементларын бозарга;

- территориядә сәүдә-суыткыч җайланмасы җибәрергә;

- халыктан каты көнкүреш калдыкларын җыю өчен билгеләнгән контейнерларга

(бункерларга) калдыкларны урнаштыру өчен шартнамә булмаса, каты көнкүреш калдыкларын идарәче оешмалар белән җыю өчен каты көнкүреш калдыклары (бункерлар) урнаштыру;

-тимер-бетон блоклар, баганалар, киртәләр, шлагбаумнар, корылмалар һәм башка җайланмалар урнаштыру юлы белән тротуарларны үз белдеге белән каплау;

- товар сәүдә объектыннан читтә чыгарырга;

-учак ягарга, шул исәптән ачык уттан файдалануны, мангаллар һәм ризыкны ачык ут ярдәмендә җылылык белән эшкәртү өчен башка җайланмалар куллануны күздә тоткан чаралар үткәрергә.

Күпфатирлы йортның йорт яны территориясен җыештыру, карап тоту һәм төзекләндерү

118. Йорт яны территориясен җыештыру:

- җыештыру түбәндәге тәртиптә башкарылырга тиеш: тротуарларны, җәяүлеләр өчен юлларны (бозлавык һәм тайгак очрагында - ком сибү), ә аннары - ишегалды территорияләрен;

- кар яву вакытында җитештерелә торган кар чистартудан тыш, урып-җыю 8.00 сәгатькә кадәр башкарыла.

Көндезге вакытта машиналар тизлеге 4 км/сәг. булганда җыюны механикалаштырырга мөмкин.

119. Җәйге җыештыру:

- йорт яны территорияләрен җәйге җыештыру: себерү, юу яисә су сибү - махсус машиналар ярдәмендә - күбесенчә иртә, иртәнге һәм соң, кичке, сәгатьләрдә башкарылырга тиеш;

- тротуарлар юуны бары тик ачык тротуарларда гына башкарырга кирәк, алар турыдан-туры су асты полосасы белән чиктәш, һәм биналардан урамның машина юлына таба юнәлгән җирдә;

- Эссе вакытта тротуарларга су сиптерү кирәк кадәр башкарылырга тиеш, ләкин тәүлегенә ике тапкырдан да ким булмаска тиеш.

120. Кышкы җыештыру:

- түбәләрдә җыела торган кар үз вакытында җиргә ташланырга һәм прилот полосасына күчәргә, ә киң тротуарларда - валларга формалашырга тиеш;

- Суарлана торган кар тротуарлардан прилот полосасындагы юл өлешенә, ә ишегалларында - төзелеш урыннарына күчәргә тиеш;

- квартал эчендәге юллардан авыштырылган карны борт ташына параллель урнашкан өемнәргә һәм өемнәргә салырга яисә, кагыйдә буларак, ротор кар чистартучылары ярдәме белән юл буена салырга кирәк;

- тротуарларда урамнарның машина юлыннан газлар белән аерылган 6 м дан артык киңлектә, карны тротуар уртасына алга таба юк итү өчен җибәрү рөхсәт ителә;

- кар өемнәренә һәм өемнәргә агызу эшләре кар яву тәмамланганнан соң алты сәгатьтән дә соңга калмыйча тротуарларда, ә калган территорияләрдә 12 сәгатьтән дә соңга калмыйча төгәлләнергә тиеш;

- Ишегалларда, квартал эчендәге юлларда, газларда һәм ирекле территорияләрдә, җәяүлеләрнең ирекле хәрәкәтенә һәм автотранспортның үтүенә комачауламый торган, яшел утыртмаларны һәм кар суларын аерып алуны тәэмин иткәндә, пычранмаган ком-тоз катнашмалары белән пычратылмаган карны складларга рөхсәт ителә;

-тротуарларны кулдан җыештырганда һәм квартал эчендәге юлларда кар тулысынча җыелырга тиеш. Камилләштерелгән япмалар булмаганда, карны хәрәкәт астына җыярга кирәк, аннары аны тыгызлау өчен кар катламын калдырырга кирәк;

- юл капламаларын ком-тоз катнашмасы белән эшкәртүнең шомалыгы барлыкка килгәндә, бүлүчеләр ярдәмендә 0,2-0,3 кг/м нормасы буенча башкарылырга тиеш;

-Боз ясалышын эшкәрткәннән соң йомшартылган катнашмаларны, ачык грунтка, агачларга яисә газоннарга эләгүгә юл куймыйча, күчерергә яисә күчерергә кирәк.

121. Яз җитү белән түбәндәгеләр тормышка ашырыла:

-корым суларын нормаль чыгару өчен таләп ителә торган урыннарда су агызып китүне тәэмин итү өчен, канауларны юдырту һәм чистарту;

-кар суының люкларга һәм коеларны су кабул итү коеларына системалы рәвештә куылуы;

-кар эреп беткәннән соң ишегалды территорияләрен кар һәм боздан чистарту.

122. Күпфатирлы йортның йорт яны территориясен тоту:

- күпфатирлы йортның йорт яны территориясен (алга таба - йорт яны территориясе) карап тоту түбәндәгеләрне үз эченә ала:

- даими җыештыру;

- күзәтү һәм су сиптерү коеларын, дренажларны, лотокларны, үрелгән торбаларны ремонтлау һәм чистарту;

-инженер челтәрләренең күзәтү коеларына, янгын сүндерү су белән тәэмин итү чыганакларына (гидрантларга, сулыкларга һ.б.) каршылыксыз үтеп керүне тәэмин итү;

- каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны җыю һәм алып китү;

- яшелләндерү һәм булган яшел утыртмаларны карау;

- кече архитектура формаларын карап тоту, агымдагы һәм капиталь ремонтлау.

123. Калдыкларның барлык төрләре су үткәрми торган өслекле контейнер мәйданчыкларында урнаштырыла торган контейнерлар һәм бункерларга каты көнкүреш калдыкларын туплау нормалары нигезендә кирәкле күләмдә җыелырга тиеш.

124. Күпфатирлы йортларда яшәүче гражданнар түбәндәгеләргә бурычлы:

- йорт яны территорияләрендә чисталык һәм тәртип сакларга;

- каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны махсус контейнерларга һәм йорт яны территорияләрендә урнашкан махсус мәйданчыкларга гына урнаштырырга.

125. Идарәче оешмалар түбәндәгеләрне тәэмин итәргә тиеш:

-каты көнкүреш калдыклары өчен контейнерлар урнаштыру, ә анализланмаган биналарда - моннан тыш, сыек көнкүреш калдыклары өчен җыентыклар урнаштыру;

-расланган график нигезендә каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыклар чыгару;

-контейнерларны (бункерларны) һәм контейнер мәйданчыкларын, аларга илтүче подъездларны чиста һәм төзек хәлдә тоту;

-подъездларга керү юлларында чүп савытлары, эскәмияләр урнаштыру һәм аларны вакытында чистарту;

- тозлы һәм (яисә) махсус бозлавыкка каршы катнашмалар белән тайгак участокларны эшкәртү;

- яшел үсентеләрне һәм газларны саклауны һәм аларга квалификацияле карауны;

-тышкы яктырту чараларын төзек хәлдә тоту һәм аларны караңгы төшкәч кертү.

126. Йорт алды территориясендә түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

- яфракларны, калдыкларның һәм чүп-чарның теләсә нинди төрләрен яндырырга;

- хуҗалык мәйданчыгыннан читтә эчке кием, кием-салым, келәмнәр һәм башка предметлар элү;

- контейнер мәйданчыкларына керү юлларын ябарга;

- урамнарның һәм юлларның юл өлешендә, тротуарларда, газоннарда һәм яшел зоналарда контейнерлар (бункерлар) билгеләргә;

- билгеләнгән тәртипне бозуда йорт яны территорияләренең коймаларын үз белдеге белән билгеләргә;

- үз белдегең белән ишегалды корылмалары төзергә;

- йорт янындагы территорияне металл ватык, көнкүреш һәм төзелеш калдыклары һәм материаллар, шлак, зола һәм җитештерү һәм куллану калдыклары белән капларга, тараны кушарга һәм сакларга;

- чүплекләрне тотарга, калдыкларны һәм чүп-чарны ташларга;

- автотранспорт чараларының түләүле стоянкасын оештырырга;

-тимер-бетон блоклар, баганалар, киртәләр, шлагбаумнар, объектлар, корылмалар һәм башка җайланмалар урнаштыру юлы белән квартал эчендәге машина юлларын үз белдегең белән ябарга;

-автомашиналар юу, ягулык һәм майлар агызу, тавыш сигналларын, тормоз һәм двигательләрне көйләү;

кеше сәламәтлегенә һәм әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынты ясый торган теләсә нинди эшләр башкарырга;

сәүдә һәм җәмәгать туклануының теләсә нинди предприятиеләрен, шул исәптән палаткаларны, киоскларны, ларекларны, мини-базарларны, павильоннарны, җәйге кафеларны, җитештерү объектларын, автомобильләрне, көнкүреш техникасын, аяк киемнәрен, шулай ук кунак бүлмәләреннән тыш, автостоянкаларны урнаштырырга;

-йорт янындагы территориянең эчке юллары буйлап транспортның транзит хәрәкәтен гамәлгә ашырырга;

-учак ягарга, шул исәптән ачык уттан файдалануны, мангаллар һәм ризыкны ачык ут ярдәмендә җылылык белән эшкәртү өчен башка җайланмалар куллануны күздә тоткан чаралар үткәрергә.

127. Идарәче оешмалар түбәндәгеләрне тәэмин итәргә тиеш:

- яшел утыртмаларның сакланышы;

җәй көннәрендә һәм коры көннәрдә газоннарга, чәчәклекләргә, агачларга һәм куакларга су сибү;

-аларда төзелеш материаллары, ком, чүп-чар, кар, кар, боз һ. б. төземичә газларның сакланышы һәм бөтенлеге;

-яңа агач һәм куаклар утырту, юллар челтәре үзгәрү һәм җиһазларны билгеләнгән тәртиптә килештерелгән проектлар буенча гына яңадан планлаштыру, агротехник шартларны үтәп урнаштыру.

128. Йорт яны территориясен төзекләндерү:

-һәр йорт биләмәсенең территориясе, кагыйдә буларак, түбәндәгеләргә ия булырга тиеш:

-йорт кирәк-яракларын киптерү өчен хуҗалык мәйданчыгын, кием-салым, келәмнәр һәм йорт кирәк-яраклары чистартуны;

- өлкәннәр өчен ял итү мәйданчыгы;

балаларның җәйге һәм кышкы ялы өчен кечкенә архитектура формаларын яшелләндерү һәм кирәкле җиһазлау белән балалар өчен уен һәм спорт мәйданчыклары.

129. Участок территориясенең үлчәмнәре мөмкинлек бирсә, участок чикләрендә этләр йөртү өчен мәйданчык урнаштырылырга мөмкин.

130. Йортларның подъездлары каршындагы мәйданчыклар, юл йөрү һәм җәяүлеләр өчен юллар каты өслекле булырга тиеш. Каты өслекләр салганда, яңгыр суларын буш агызу мөмкинлеге каралырга тиеш.

131. Торак йортларга төзелгән җәмәгать корылмалары йортның торак өлешеннән изоляцияләнгән керү юлларына ия булырга тиеш, шул ук вакытта персоналның автотранспортын кую ишегалды территориясеннән читтә булырга тиеш.

132. Торак йортның тәрәзәләре һәм фатирларга керү урыннары урнашкан ишегалды ягыннан җәмәгать билгеләнешендәге биналар өчен материалларны, продукцияне тутыру рөхсәт ителми. Йөкне тәрәзәләре булмаган торак йортлар торбаларыннан, җир асты тоннельләреннән яки ябык дебаркадерлардан, юллар ягыннан башкарырга кирәк.

133. Квартал эчендәге территорияләрдә транспорт чараларын урнаштыру кешеләрнең, шулай ук урып-җыю һәм махсус техниканың тоткарлыксыз хәрәкәтен тәэмин итәргә тиеш.

Шәхси торак төзелеше территорияләрен җыештыру

134. Торак йортлар хуҗалары көн саен җир участогын (шул исәптән кардан) җыештыралар.

135. Рөхсәт ителми:

- карны этеп чыгарырга, чүп-чарны ташларга, шлакны ташларга, йорт биләмәсе территориясенә сыек көнкүреш калдыкларын агызырга;

- юлларның һәм юл йөрү юлларының бер өлешенә ишегалды территориясеннән чистартылган кар һәм бозны чыгарырга яисә күчерергә;

- яфракларны йорт биләмәсе территориясендә калдыкларның һәм чүп-чарның теләсә нинди төрләрен яндырырга;

- үз белдеге белән йорт биләмәсенә якын территориядәге киртәләрне урнаштырырга;

- янәшәсендәге территорияне металл ватык, көнкүреш һәм төзелеш калдыклары, материаллар, шлак һәм зол, җитештерү һәм куллану калдыклары белән капларга;

- тимер-бетон блоклар, баганалар, киртәләр, шлагбаумнар, объектлар, корылмалар һәм башка җайланмалар урнаштыру юлы белән юлларны үз белдеге белән ябарга;

-кешеләр сәламәтлегенә һәм әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынты ясый торган теләсә нинди эшләр башкарырга.

V. Территорияне төзекләндерү элементларына таләпләр

136. Территорияне төзекләндерүнең аерылгысыз компонентлары булган территорияне төзекләндерү элементларының булуы гамәлдәге законнар таләпләре нигезендә проект документациясендә эшләнергә һәм каралырга тиеш.

мәдәни мирас объектларын саклау зоналарында урнашкан территорияне төзекләндерү элементларына проект документациясе мәдәни мирас объектларын саклап калу, алардан файдалану, аларны популярлаштыру һәм дәүләт саклавы өлкәсендәге вәкаләтле органнар белән килештерелә.

Озын яисә даими файдаланудагы территорияне төзекләндерүнең стационар элементлары аларны кулдан күчерү мөмкинлеген булдырмас өчен ныгытылырга тиеш.

137. Төзекләндерү элементларының эчтәлеген, аларны торгызу һәм ремонтлау эшләрен дә кертеп, төзекләндерү элементлары хуҗалары гамәлгә ашыра.

Яшелләндерү

138. Яшел утыртмалар территорияне төзекләндерүнең мәҗбүри элементы булып тора.

Төзекләндерү эшләрен башкарганда гамәлдәге яшел утыртмаларны мөмкин кадәр күбрәк саклап калырга кирәк.

139. Җирлек территориясендә яшелләндерүнең ике төре кулланылырга мөмкин: стационар яшелләндерү - туфракка утыртылган һәм мобиль - үсемлекләрне махсус күчмә савытларга (контейнерлар, вазоннар һ.б.) утырту.

Стационар һәм мобиль яшелләндерүне рельефның табигый һәм ясалма элементларында, түбәләрендә (түбә яшелләндерү), фасадаларында (вертикаль яшелләндерү) архитектура-ландшафт объектлары (газлар, бакчалар, чәчәк түтәлләре, куаклар һәм агачлар булган мәйданчыклар) төзү өчен файдаланалар.

140. Күпләп яшелләндерү объектларын тоту - яшел утыртмаларны карау һәм яшелләндерелгән территорияләрне төзекләндерү элементларын карап тоту, күләм корылмаларның конструктив элементларын аз гына деформацияләүне һәм зарарлануларын бетерү, шулай ук җәйге һәм кышкы чорда күчмә кече формаларны җыю эшләре комплексы ул.

141. Яшел утыртмалар хуҗалары түбәндәгеләргә бурычлы:

-яшел утыртмаларның сакланышын һәм аларны квалификацияле карауны тәэмин итәргә;

- җәй коры көннәрдә газоннарга, чәчәклекләргә, агачларга һәм куакларга су сибүне тәэмин итәргә;

-газларның сакланышын һәм бөтенлеген тәэмин итәргә;

- яшелләндерү объектларында сулыклар булганда, аларны чиста тотарга һәм кимендә 10 елга бер мәртәбә чистартырга;

142. Яшел территорияләрдә түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

-төзелешләрне, аларның эшләвен һәм хезмәт күрсәтүен тәэмин итү өчен билгеләнгән төзелешләрдән тыш, урнаштырырга;

- агачларны һәм куакларны рөхсәтсез утырту һәм кисүне, газларны һәм чәчәкләрне юкка чыгаруны;

-агачларга һәм башка яшел утыртмаларга гамак, таган, турник, керләрне киптерү өчен

бау тагарга, агачларга реклама һәм мәгълүмати щитлар һәм табличкалар, реклама һәм башка мәгълүмат урнаштыру өчен билгеләнгән конструкцияләр, объектларга, афишаларга, игълан итү, агитация материаллары, техник конструкцияләр, юл хәрәкәтендә катнашучыларны мәгълүмати тәэмин итү чаралары, баганалардан, коймалардан, реклама калканнарыннан, лампалардан, чәнечкеле киртәләрдән аерырга;

-стационар булмаган объектларны, шулай ук юл сервисы объектларын ел вакытына бәйсез рәвештә билгеләргә;

- төзелеш һәм башка материалларны, калдыкларны, чүп-чарны, бозга каршы материалларны һәм башка зарарлы матдәләрне, шулай ук ком һәм бозга каршы реагентлар белән пычранган карны, боз шуышын төзергә;

- яшелчә бакчалары өчен казу эшләрен башкарырга;

- газоннарда һәм йорт хайваннары чәчәкләрендә йөртергә;

- яфракларны, үләннәрне, ботакларны яндырырга, шулай ук аларның катнашмасын лоткага һәм башка суүткәргеч җайланмаларга кертергә;

-катнашманы һәм чүпне газоннарга ташларга;

- учак ягарга, шул исәптән ачык уттан файдалануны күздә тоткан чаралар уздырырга, мангаллар һәм ризыкны ачык ут ярдәмендә җылылык белән эшкәртү өчен башка җайланмалар кулланырга;

- сок чыгару өчен агачлар, сумалалар кисеп алырга, аларга башка механик зарарланулар ясарга;

-яшел территорияләрдә урнашкан скульптураларны, эскәмияләрне, коймаларны, урналарны, балалар һәм спорт җиһазларын бозарга;

- Агач тамырларын кәүсәдән 1,5 м ераклыкта ачарга һәм агач муеннарын җир яки төзелеш калдыклары белән күмәргә.

Коймалар

143. Коймалар төзү төзекләндерү өчен өстәмә элемент булып тора.

144. Коймаларның төрләре:

- билгеләү (декоратив, яклау, аларның ярашуы);
- биеклектә (түбәнлектә - 1,0 м га кадәр, уртача - 1,1-1,7 м, биек урыннарда - 1,8-3,0 м);
- материалның төре (металл, тимер-бетон һ.б.);
- күз карашы өчен сизгерлек дәрәҗәсе (үтә күренмәле, саңгырау);
- стационар дәрәҗәләре (даими, вакытлыча, күчмә) һәм башка киртәләр.

Коймаларны проектлау аларның урнашу урыннарына һәм билгеләнешенә карап, гамәлдәге дәүләт стандартлары, сертификацияләнгән эшләнмәләр каталогларына, индивидуаль проектлау проектларына карап башкарыла.

145. Мәдәни мирас объектлары территорияләрен төзү әлеге территорияләр өчен билгеләнгән шәһәр төзелеше регламентлары нигезендә башкарылырга тиеш.

Җир өслекләре

146. Җир өсләрен ябуны җирлек территориясендә имин һәм уңайлы хәрәкәт итү шартлары тәэмин итә, шулай ук җирлектә барлыкка килгән төзелешнең архитектур йөзен формалаштыра.

Төзекләндерү максатларында түбәндәге төр өслекләр билгеләнде:

- каты (капиталь) өслекләр - монолит яисә җыелма өслекләр, шул исәптән асфальт-бетоннан, цементобетоннан, табигый таштан башкарыла;

- йомшак (капиталь булмаган) өслекләр - табигый халәттәге, тыгызланган яисә беркетелгән коры катнашмалы, тыгызланган яисә сүтелгән материаллардан ясалган йомшак катламнар (шул исәптән ком, вак таш, гранит үсентеләре, керамзит, резин валчык) башкарыла торган өслекләр;

- үлән капламын әзерләү һәм утыртуның махсус технологияләре буенча башкарыла торган өслекләр;

- катнаш өслекләр - өслекләрнең үрелмәләрен тәшкил итүче өслекләр (рәшәткә плитәсе яисә газ рәшәткәсе, яисә йомшак өслек) .

147. Яфрак төрләрен сайлап алуны аларның максатчан билгеләнеше нигезендә башкарырга кирәк:

- каты - мөмкин булган йөкләнешне, характерны һәм хәрәкәт составын, проектлау вакытына гамәлдә булган янгынга каршы таләпләрне исәпкә алып;

- йомшак - территорияләрнең аерым төрләрен (шул исәптән балалар, спорт мәйданчыкларын, этләрне йөртү өчен мәйданчыкларны, урамда йөрү юлларын) төзекләндерү вакытында аларның үзенчәлеген исәпкә алып;

- иң экологик газлы һәм катнаш кешеләр.

Ябык өслекнең каты төрләрендә коры хәлдәге эләктерү коэффициенты кимендә 0,6, юештә 0,4 булса, кытыршы өслек булырга тиеш.

Җир өслекләрен тоташтыру

148. Җир өслеген үзара бәйләү элементларына гадәттә төрле борт ташлары, пандуслар, баскычлар, баскычлар керә.

Борт ташлары

149. Юл борт ташлары тротуар белән юл өлеше биеклегеннән кимендә 150 мм артыграк булган юл өлеше тоташкан урында урнаштырыла, ул өслекләр ремонтланган очракта да сакланырга тиеш.

Машина транспортын газ белән тоташтыру урыннарында газ белән бәрүне булдырмау өчен, югары борт ташын куллану кирәк.

Җәяүлеләр коммуникацияләрен газ белән бергә бәйләгәндә, газ өсте тигезлегеннән кимендә 0,5 м ераклыктагы кимендә 50 мм дан да артык булган бакча бортын урнаштырырга мөмкин, бу газны саклый һәм чүп-чарның пычракка һәм үсемлек чүп-чарына эләгүен булдырмый, аның хезмәт итү вакытын арттыра.

Җәяүлеләр зоналары территориясендә төрле өслекле өслекнең төрле төрләрен тоташтыру өчен табигый материаллар (кирпеч, агач, таш, керамик борт һ.б.) кулланырга мөмкин.

Баскычлар, басмалар, пандуслар

150. Җәяүлеләр өчен җәяүлеләр коммуникацияләре авышканда 60 тан артык промилле баскыч төзүне күздә тотарга кирәк.

Сәламәтлек саклау учреждениеләре һәм күпләп йөрүнең башка объектлары урнашкан урыннардагы төп җәяүлеләр коммуникацияләрендә, инвалидлар йортлары һәм өлкәннәр баскычында һәм баскычларда 50 дән артык промилле авышканда аларны пандус белән озата барырга кирәк.

бордюр пандусының авы 1:12 кабул ителә.

Баскычларның беренче баскычларын төшкәндә һәм күтәрелгәндә, ачык төстәге капма-каршы төстәге сызыклар белән аерып күрсәтергә кирәк.

Бер марш чикләрендә тышкы баскычларның барлык баскычлары да баскычларның киңлеге һәм биеклеге буенча бертөрле итеп билгеләнә.

Талаучы пандус булмаганда, конструкцияләр киртәләүче бортикны кимендә 75 мм биеклектә һәм тоткычларда күздә тотарга кирәк.

Пандусның башында һәм ахырында юлның горизонталь участоклары әйләнә-тирәдәге өслекләрдән текстура һәм төс белән аерылып тора.

Баскычның ике ягында да яки пандуста да колачлау өчен уңайлы һәм стенадан 40 мм

ераклыкта булган 800-920 мм түгәрәк яки турыпочмаклы кисенте биеклегендә тоткалар күздә тотыла.

Мәйданчыклар

151. Җирлек территориясендә түбәндәге мәйданчыклар урнашкан: балаларның уеннары, өлкәннәрнең ялы, спорт белән шөгыльләнү, чүп-чар җыючыларны урнаштыру, этләрне йөртү, машина кую урыннары.

Теркәлгән мәдәни мирас ядкарьләренең һәм махсус сакланылучы табигать территорияләренең саклау зоналары чикләрендә мәйданчыклар урнаштыру истәлекләрне саклау, табигатьтән файдалану һәм әйләнә-тирә мохитне саклау вәкаләтле органнары белән килештерергә тәкъдим ителә.

Йорт тирәсендәге территорияләр, кагыйдә буларак, балалар өчен уен һәм спорт мәйданчыклары белән тәэмин ителергә тиеш. Мәйданчыклар төзек һәм җәрәхәтләнү куркынычсыз инвентарь белән тәэмин ителергә тиеш.

Балалар мәйданчыклары

152. Балалар мәйданчыклары төрле яшь төркемнәре өчен аерым мәйданчыклар рәвешендә яисә яшь мәнфәгатьләре буенча зоналаштырылган комплекслы уен мәйданчыклары буларак оештырыла.

Балалар мәйданчыгында территорияне төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлегенә түбәндәгеләр керә: өслекнең йомшак төрләре, мәйданчыкның газ белән тоташу элементлары, яшелләндерү, уен җиһазлары, эскәмия һәм урналар, яктырту җиһазлары.

Торак йортлар һәм җәмәгать биналары тәрәзәләреннән мәктәпкәчә яшьтәге балалар мәйданчыклары чикләренә кадәр ераклык - 10 метрдан, кече һәм урта мәктәп яшендәге балалар мәйданчыклары - 20 метрдан кимрәк, комплекслы уен мәйданчыклары 40 метрдан да ким булмаска, спорт-уен комплекслары 100 метрдан да ким булмаска тиеш.

Балалар уен мәйданчыклары контейнер мәйданчыкларыннан кимендә 20 метр ераклыкта урнашырга тиеш.

153. Балалар мәйданчыклары түбәндәгеләргә тиеш:

- җәй көннәрендә ком белән тигезсезлекләр салынган өслек планировкасы булу;
- даими рәвештә себерелергә һәм иртәнге вакытта чылатырга;
- буялырга, коймаларны һәм корылмаларны буярга, буярга кирәк булган саен елына кимендә бер тапкыр, ә ремонтларга;
- транзит җәяүлеләр хәрәкәтеннән, машина узу юлларыннан, борылыш мәйданчыкларыннан, кунакчыл стоянкалардан, калдыклар өчен контейнерлар урнаштыру өчен мәйданчыклардан, автотранспорт чараларын даими һәм вакытлы саклау участокларыннан изоляцияләнергә.

Травматизмны булдырмас өчен, мәйданчык территориясендә чыгыш ясаучы тамырлар яки түбән ботаклар, җир өслегендә урнашкан иске, киселгән җиһазлар калдыклары (стойкалар, фундаментлар) булу рөхсәт ителми (кагыйдә буларак, турникларда һәм качельләрдә).

Янындагы территорияләрне реконструкцияләгәндә балалар мәйданчыклары территориясендә эшләр алып бару һәм төзелеш материалларын складлау рөхсәт ителми.

Яктырту җиһазлары, кагыйдә буларак, мәйданчык урнашкан территорияне яктырту режимында эшләргә тиеш.

Яктырту җайланмаларын 2,5 метрдан да ким булмаган биеклектә урнаштыру рөхсәт ителми.

Уен җиһазларын урнаштыру норматив куркынычсызлык параметрларын исәпкә алып башкарылырга тиеш.

154.Балалар мәйданчыкларын карап тоту һәм аларда куркынычсызлыкны тәэмин итү өчен җаваплылык аларны тотучы затларга йөкләнә.

Спорт мәйданчыклары

155. Спорт мәйданчыклары халыкның барлык яшь төркемнәре физкультура һәм спорт белән шөгыльләнү өчен билгеләнгән.

Спорт мәйданчыгында территорияне төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлегенә түбәндәгеләр керә: өслекнең йомшак яисә газ төрләре (җәйге чорда), спорт җиһазлары.

Спорт мәйданчыклары яшелләндерелә һәм челтәрле койма белән әйләндереп алына. Яшеллек мәйданчык периметры буйлап урнаштырыла, вертикаль яшелләндерү кулланырга мөмкин. Койманың биеклеге 2,5-3 м, мәйданчыкларның бер-берсенә терәлгән урыннарында биеклеге 1,2 м.

Спорт җиһазлары спорт, физкультура мәйданчыкларында йә махсус җиһазландырылган җәяүлеләр коммуникацияләрендә (сәламәтлек сукмакларында) рекреацияләр составында урнаштырыла. Махсус физкультура снарядлары һәм тренажерлар рәвешендәге спорт җиһазлары заводта ясалган, махсус эшкәртелгән өслекле бүрәнәләрдән һәм бүрәнәләрдән ясалган (ярыклар, ярыклар булмау һ.б.) булырга мөмкин.

Урнашканда сертификацияләнгән җиһазлар каталогларына таянып эш итәргә кирәк.

Ял итү мәйданчыклары

156. Торак төзелеше территориясендә өлкән яшьтәге халыкның ял итү һәм өстәл уеннары өчен билгеләнгән ял мәйданчыкларын оештыру мөмкин. Торак йортлар тәрәзәләреннән алып тын ял итү мәйданчыклары чикләренә кадәр ара 10 метрдан да ким булмаска тиеш, шау-шулы өстәл уеннары мәйданчыклары - 25 метрдан да ким булмаска тиеш.

Ял мәйданчыгында төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлегенә гадәттә каты өслек төрләре, мәйданчыкның газ белән тоташу элементлары, яшелләндерү, ял итү өчен эскәмияләр, эскәмияләр һәм өстәлләр, урналар (ким дигәндә һәр эскәмиядә) керә, яктырту җиһазлары керә.

Мәйданны каплауны плитә куәте рәвешендә проектларга тәкъдим ителә. Ял мәйданчыкларын һәм балалар мәйданчыкларын берләштергәндә, балалар уеннары зонасында өслекнең каты төрләрен урнаштырырга киңәш ителми.

Парклар территорияләрендә чирәмдәге ял мәйданчыклары оештырылырга мөмкин.

Этләрне йөртү өчен мәйданчыклар

157. Этләрне йөртү мәйданчыклары билгеләнгән тәртиптә вәкаләтле органнар белән килештерелгән урыннарда урнаштырыла.

Этләрне йөртү өчен мәйданчык территориясендә төзекләндерү элементлары исемлегенә төрле өслекләр, коймалар, эскәмияләр, урна, экскрементларны утильләштерү өчен контейнер, яктырту һәм мәгълүмат җиһазлары керә. Периметраль яшелләндерүне күздә тотарга тәкъдим ителә.

Этләрне йөртү өчен мәйданчыклар микрорайонның һәм торак районның яшел утыртмалардан азат булган гомуми файдалану территорияләрендә, метрополитен һәм гомумҗирлек магистральләренең техник зоналарында, 110 кВт көчәнешле электр тапшыру линияләре астында, беренче һәм икенче поясларны су белән тәэмин итү чыганакларының санитар зонасыннан читтә урнаштырылырга тиеш.

Торак билгеләнештәге территорияләрдә урнашкан этләрне йөртү өчен мәйданнар күләме 400-600 кв.м, башка территорияләрдә - 800 кв.м, барлыкка килгән төзелеш шартларында мәйданчыкларның кечерәйтелгән күләме, булган территориаль мөмкинлекләрдән чыгып, кабул ителергә мөмкин.

Мәйданчык чигеннән алып торак һәм җәмәгать биналары тәрәзәләренә кадәр ара кимендә 25 метр, ә балалар учреждениеләре, мәктәпләр, балалар, спорт мәйданчыклары участокларына, ял мәйданчыкларына кадәр кимендә 40 метр булырга тиеш.

Мәйданны төзү, кагыйдә буларак, биеклеге 1,5 м булган җиңел металл челтәрдән башкарыла. Чикләнүнең элементлары һәм секцияләре арасындагы ераклык, аның аскы кырые һәм җире хайванга мәйданчыктан чыгып китәргә рөхсәт итәргә яки имгәнү китерергә тиеш түгел.

Мәйданчык территориясендә мәйданчыктан файдалану кагыйдәләре булган мәгълүмати стенд урнаштырылырга тиеш.

158. Йорт хайваннары хуҗалары үз хайваннарының экскрементларын җыю һәм утильләштерүне мөстәкыйль гамәлгә ашыралар.

Хайваннар хуҗалары үз хайваннарының башка хайваннарга һәм кешеләргә куркыныч йогынтысын булдырмаска, шулай ук әйләнә-тирәдәгеләр өчен санитария нормалары нигезендә тынлыкны тәэмин итәргә, гамәлдәге санитария-гигиена һәм ветеринария кагыйдәләрен үтәргә тиеш.

Автостоянкалар мәйданчыклары

159. Җирлек территориясендә автостоянкаларның түбәндәге төрләре: автомобильләрне кыска вакытлы һәм озак саклау урнаштырыла.

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау участогында төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлегенә түбәндәгеләр керә: өслекнең каты төрләрен, өслекләрне бәйләү элементларын, коймаларны яисә чүп-чар өчен кечкенә контейнерларны, яктырту җайланмаларын, мәгълүмати җиһазларны (күрсәткечләрне).

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау участокларына килү юллары җәяүлеләр юлларының төп юнәлешләре белән кисешмәскә тиеш.

Автотранспорт чараларын озак вакытлы һәм кыска вакытлы саклау участогы аша җәяүлеләр өчен транзит юллар оештыру рөхсәт ителми.

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау участогы 3 м дан да ким булмаган киңлектәге яшел утыртмалар полосасы белән башка территориядән аерылырга мөмкин.

Кече архитектура формалары

160. Кече архитектура формаларын урнаштыру биналарны һәм корылмаларны төзүнең, реконструкцияләүнең һәм капиталь ремонтлауның проект документациясе, шулай ук төзекләндерү яисә эскиз тәкъдимнәре проектларының "Төзекләндерү" бүлеге нигезендә гамәлгә ашырыла.

Кече архитектура формаларын проектлаганда һәм сайлаганда сертификацияләнгән эшләнмәләр каталогларыннан файдаланырга тәкъдим ителә. Тарихи төзелеш зоналары, җирлекнең үзәк үзәге, җирлекнең күп функцияле үзәкләре һәм зоналары өчен кече архитектура формалары индивидуаль проект эшләнмәләре нигезендә проектланырга тиеш.

161. Кече архитектура формаларына төп таләпләр түбәндәгеләр:

- архитектура һәм ландшафт даирәсе характерының, территорияне төзекләндерү элементларының туры килүе;
- материалларның югары декоратив һәм эксплуатация сыйфатлары, тышкы мохит йогынтысын исәпкә алып, озак вакыт дәвамында аларны саклап калу;
- Ныклыгы, ышанычлылыгы, конструкциянең иминлеге.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат чаралары

162. Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары техник яктан төзек һәм эстетик яктан каралган булырга тиеш.

Гамәлдәге такталардан һәм режимлы табличкалардан тыш, тышкы мәгълүмат чаралары вәкаләтле орган белән килештерелгән паспорт нигезендә һәм аның белән тулысынча

яраштырып урнаштырыла һәм файдаланыла.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары хуҗалары аларның тиешле торышын күзәтергә, аларны вакытында ремонтларга һәм тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын урнаштыру урыннарын җыештырырга тиеш.

Реклама яки мәгълүмати хәбәрләр урнаштырмыйча тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чараларын урнаштыру һәм эксплуатацияләү, мәгълүмат кырын зарарлау, шулай ук тышкы реклама чараларын һәм полиэтилен пленка һәм башка материаллар белән мәгълүматны ябыштыру, ябыштыру рөхсәт ителми.

Реклама яки мәгълүмат конструкциясе хуҗасы территорияне төзекләндерү һәм (яисә) фасадның тышкы кыяфәтен монтаждан соң (демонтаждан) өч тәүлек дәвамында торгызырга тиеш.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары, аларда фундамент блогы булганда, фундамент блогы белән бергә демонтацияләнергә тиеш.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын беркеткәндә объектлар корылмаларына һәм корылмаларына зыян китерү, шулай ук аларның бөтенлеген, ныклыгын һәм тотрыклылыгын киметү рөхсәт ителми.

Тышкы мәгълүматны урнаштыру чаралары түбәндәге төрләргә мөмкин:

- көйләнгән конструкция;
- декоратив панно;

консол конструкциясе;

түбә конструкция;

витрина конструкциясе;

гамәлгә куючы тактасы;

- режимлы табличка;
- модульле конструкция;
- стела;
- калкан конструкциясе;
- флаглар композициясе;
- махсуслаштырылган конструкция.

Тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларына гомуми таләпләр:

Тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларын проектлау, әзерләү һәм урнаштыру төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре, Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният ядкарьләре) турында Россия Федерациясе законнары таләпләре, аларны саклау һәм алардан файдалану таләпләре нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш;

Тышкы мәгълүмат чараларында мәгълүмат Россия Федерациясе дәүләт теле һәм Татарстан Республикасы дәүләт теле турындагы законнар таләпләре үтәлгән килеш урнаштырылырга тиеш;

Ике яки аннан да күбрәк тел кулланган очракта, текстлар эчтәлек һәм техник бизәлеш буенча тиңдәш булырга, грамоталы һәм аңлаешлы итеп башкарылырга тиеш.

Гражданнарны игълан итү өчен шартлар, мәдәни һәм спорт чаралары афишалары

163. Мәдәни һәм спорт чараларының игъланнарын, афишаларын урнаштыру гражданнар күпләп була торган урыннарда һәм җанлы җәяүлеләр зоналарында билгеләнә торган махсус тумбаларда, калканнарда һәм стендларда гына рөхсәт ителә.

Игъланнар өчен дивар аерым торучы объектлар рәвешендә яки биналарда яки корылмаларда асылма калканнар рәвешендә урнаштырылырга мөмкин.

VI. Коммуникацияләрне төзегәндә, ремонтлаганда, реконструкцияләгәндә җир эшләрен уздыруга төп таләпләр

164. Юл өслекләрен грунт белән каплауга яисә ачуга бәйле эшләр (җир асты коммуникацияләрен салу, реконструкцияләү яисә ремонтлау, свай һәм шпунт тутыру, электр

тапшыру линияләре терәкләрен, элемтә, яктырту терәкләрен урнаштыру (алмаштыру), яктырту планын төзү, грунт планировкасы һәм башка эшләр) вәкаләтле орган тарафыннан бирелгән язма рөхсәт (җир эшләрен җитештерү ордеры) булганда гына башкарыла.

165. Җирлек территориясен төзекләндерүгә бәйле җир, төзелеш һәм ремонт эшләрен оештыру һәм уздыру, җир эшләрен җитештерүгә ордер алу һәм алу муниципаль хокукый актларның билгеләнгән таләпләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

166. Яшел утыртмаларны сүтү яисә күчереп утырту кирәк булганда, башкарма комитетның күрсәтмәсен билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерергә һәм яшел утыртмаларны сүтеп яисә күчереп утыртуны гамәлгә ашырырга кирәк.

167. Җирлек юлларында хәрәкәтне вакытлыча чикләү яисә туктату, юлның ике ягыннан да заказчылар һәм эшләр җитештерүчеләр турында кирәкле барлык белешмәләрне, эшләр срокларын, әйләнешнең мөмкин булган маршрутларын мәҗбүри урнаштырган вәкаләтле орган тарафыннан бирелә торган рөхсәт нигезендә гамәлгә ашырыла. Күрсәтелгән калканның рәвеше һәм эчтәлеге рөхсәт бирү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең тиешле административ регламенты белән билгеләнә.

168. Вакыты узган ордерлар буенча коммуникацияләр төзегәндә, ремонтлаганда, реконструкцияләгәндә җир эшләре үз белдеге белән башкарыла.

VII. Уңайлы мохиткә аерым таләпләр

169. Торак мохитен төзекләндерү объектларын, урамнарны һәм юлларны, мәдәни-көнкүреш хезмәте күрсәтү объектларын проектлаганда өлкән яшьтәге затлар һәм инвалидлар өчен торак пунктлар тирәлегеннән файдалану мөмкинлеген, әлеге объектларны өлкәннәрнең һәм инвалидларның күчеп йөрүенә ярдәм итә торган элементлар һәм техник чаралар белән җиһазландыруны күздә тоту тәкъдим ителә.

Өлкән яшьтәге затларны һәм инвалидларны хәрәкәткә китерүче техник чаралар һәм җайланмалар проектлау, төзү, урнаштыру, расланган проект документациясе нигезендә яңа төзелештә заказчы тарафыннан гамәлгә ашырылырга тәкъдим ителә.

VIII. Йорт хайваннарын һәм кошларын асрау

170. Йорт хайваннарын һәм кошларын тоту өченче затларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен бозмаска тиеш. Йорт хайваннары һәм кошлары китергән зыян өчен аларның хуҗалары Россия Федерациясенең гамәлдәге законнарында билгеләнгән тәртиптә җаваплы булалар.

171. Йорт хайваннары хуҗалары үз хайваннарының экскрементларын җыю һәм утильләштерүне мөстәкыйль гамәлгә ашыралар.

172. Җирлектә яшәүчеләрне (сыерларны, сарыкларны, кәҗәләрне, дуңгызларны һәм башкаларны) һәм кошларны матди карап тору шәхси торак йортлар территорияләрендә йорт янындагы кишәрлекләре белән рөхсәт ителә.

173. Барлык продуктив хайваннар (эре мөгезле терлекләр, кәҗәләр, сарыклар, дуңгызлар, атлар) гражданнарның яшәү урыны буенча ветеринария учреждениеләрендә - хайваннар хуҗаларын биркования һәм ел саен яңадан теркәп барырга тиеш.

174. Йорт хайваннарын чыгару җирле үзидарә органының норматив-хокукый акты белән билгеләнә торган көтүлек урыннарында, хуҗасын күзәтүдә яисә аның кушуы буенча башка зат күзәтүендә рөхсәт ителә.

175. Йорт хайваннарын чыгару 7.00 сәгатьтән 23.00 сәгатькә кадәр рөхсәт ителә. Башка вакытта чыккан очракта, хуҗалар урамнарда һәм йортларда тынлыкны тәэмин итү өчен чаралар күрергә тиеш.

176. Этне куып чыгару, махсус сумкага (контейнерга) яки аларны йөртүче затның кулына туры килсә, өч айга кадәрге көчекләрне һәм вак зурлыктагы этләрне урамда йөртү очракларыннан тыш, тезгенне (этне тотып торучы башка җайланманы), муенчак һәм борынчак куллануны кулланып башкарылырга тиеш. Билгеләнгән этнең муенчагында теркәлгән

"Татарстан Республикасында йорт хайваннарын тотуның аерым мәсьәләләре турында" 2014 елның 07 мартындагы 16-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән" Гамәлдәге редакция тәртиптә, аның идентификация номеры күрсәтелергә тиеш. Этне тезгеннән башка урамда йөртү торак пунктлар чикләреннән читтә, шулай ук этләрне урамда йөртү өчен урыннарда рөхсәт ителә.

177. Хуҗалар йорт хайваннарын һәм ишегалларын, тротуарларны, урамнарны, паркларны, газоннарны, балалар мәйданчыкларын, скверларны, мәйданнарны, шулай ук торак йортларның подъездларын пычратмаска тиеш. Этләр, мәчеләр һәм башка вак хайваннар янганда хуҗа үзе белән йорт хайваннарының табигый парларын тулысынча җыештыруны тәэмин итә торган булырга тиеш, алар мәйданчыкларда чүп контейнерларына чыгарылырга тиеш.

178. Этне тезгеннән урамда гына төшерергә мөмкин. Махсус билгеләнгән мәйданчыклар булмаганда, җирле үзидарә органының норматив-хокукый акты белән билгеләнә торган буш урыннарны, кәбестәләрне һәм башка урыннарда куып чыгару рөхсәт ителә.

179. Этләр Дрессировкасы бары тик яхшы әйләндереп алынган мәйданчыкларда гына яисә җирлек территориясендә генә үткәрелергә мөмкин.

180. Йорт хайваннарын тәүлекнең якты вакытында гына юллардан куарга кирәк, шул ук вакытта аларны юлның уң ягына мөмкин кадәр якынрак юнәлтергә кирәк. Йорт хайваннарын, грунт юлларыннан һәм сукмаклардан мөмкин булганда, асфальт өслекле юл буйлап алып бару тыела.

181. Йорт хайваннарын урамда калдырганда, терлек хуҗалары яшел үсентеләр бозылудан һәм терлекләр тотуга тотылган чыгымнарны каплый.

182. Йорт кәҗәләре бары тик йорт яны территориясе эчендәге утарларда гына яисә көтүлеккә хуҗалар күзәтүендә генә булырга тиеш.

183. Рөхсәт ителми:

- балаларны һәм спорт мәйданчыкларында, пляжларда, мәгариф һәм медицина оешмалары территорияләрендә терлекләрне көтүне башкарырга;

- йорт хайваннарын пляжларда куып чыгардым һәм гражданнар күпләп ял итә торган урыннарда урнашкан су объектларында коендырдым;

- тыелган язу булса, хайваннарны учреждениегә кертү;

- торак пунктлар территориясендә хайваннарны һәм кошларны озата бармыйча чыгарырга;

- исерек, наркотик яки токсик исерек хәлдә булган затларны, шулай ук яшь яисә сәламәтлеге аркасында хайваннарның хәрәкәтен контрольдә тота алмаган һәм урамда урамда йөргәндә аларның агрессив тәртибен булдырмый торган затларны куып йөртүне гамәлгә ашырырга;

- 14 яшькә җитмәгән кешеләр тарафыннан этләрне куып йөрткән, вак зурлыктагы этләрне йөрткән очраклардан тыш;

- йорт хайваннарын һәм кош-кортларын балконнарда, көймәләрдә, торак йортларның гомуми файдалану урыннарында (арадаш фатирлар, баскыч күзәнәкләре, чорма, подваллар һәм башка ярдәмче биналар коридорларында) даими карап тоту;

- җирлекләр территориясендә йорт хайваннарының махсус чаралар уздыру урыннарыннан тыш урнашуы (күргәзмәләр һәм башкалар).

184. Йорт хайваннары һәм кошлар хуҗалары түбәндәгеләргә бурычлы:

- терлекләр авыруларын кисәтүне һәм терлекчелек продуктларының ветеринария-санитария ягыннан иминлеген тәэмин итә торган хуҗалык һәм ветеринария чараларын гамәлгә ашырырга, әйләнә-тирә мохитне терлекчелек калдыклары белән пычратмаска, шулай ук ел саен яңадан теркәлә торган чорда мәҗбүри дәвалау-профилактика чараларын үткәрергә;

-хайваннарның кайда урнашуын даими тикшереп торырга;

- Хайваннар авырганда һәм алар егылган очракта, шулай ук гадәти булмаганда, кичекмәстән ветеринария учреждениеләре белгечләренә хәбәр итәргә. Алар килеп җиткәнче, авыру билгеләре булган хайваннарны аерырга;

-терлекләрне карау, диагностик тикшеренүләр, саклау өчен прививкалар һәм дәвалау-

профилактик эшкәртү өчен ветеринария белгечләренең таләбе буенча бирергә.

185. Үлгән терлекне күмү махсус билгеләнгән урында махсуслаштырылган оешма тарафыннан башкарыла.

186. Үз территориясендә каравыл этләре булган оешмалар түбәндәгеләргә бурычлы:

- этләрне гомуми нигезләрдә теркәргә;
- этләрне нык бәйләнгән килеш тоту;
- хайваннарга килүчеләрдән файдалану мөмкинлеген юкка чыгарырга;
- территориягә кергәндә кисәтү язуы булган очракта, этләрне ялгаудан эшне туктатканнан соң яисә гомуми куллану территориясеннән читтә калдырылган территориядә генә яхшы әйләндереп алынган территориядә генә җибәрергә.

187. Җәмәгать урыннарында озата баручы затлардан башка урнашкан күзәтүчесез хайваннар сөрелергә тиеш.

188. Күзәтчелексез хайваннарны аулау мондый хайваннарны ачыклаган махсуслаштырылган предприятие яисә җирле үзидарә органнары белән төзелгән шартнамә буенча башка зат тарафыннан башкарылырга мөмкин.

189. Күзәтчесез хайваннарны аулау чараларын гамәлгә ашыру хайваннарга гуманлы мөнәсәбәт принципларына һәм иҗтимагый әхлак нормаларын үтәүгә нигезләнә.

190. Рөхсәт ителми:

- хайваннарны фатирлардан һәм хосусый йорт биләмәләре территориясеннән тиешле суд карарыннан башка тартып алырга;
- этләрне кибетләрдә, даруханәләрдә, коммуналь хезмәт күрсәтү предприятиеләрендә бәйдән төшерергә;
- приманкаларны һәм отлауның башка чараларын ветеринария органнары киңәшеннән башка кулланырга.

IX. Кагыйдәләр таләпләренең үтәлешен тикшереп тору

191. Физик һәм юридик затлар, вазыйфаи затлар әлеге Кагыйдәләрдә билгеләнгән җирлек территориясен төзекләндерү таләпләрен үтәүне тәэмин итәргә тиеш.

192. Әлеге Кагыйдәләрне бозу Административ хокук бозулар турында Татарстан Республикасы кодексы нигезендә җаваплылыкка китерә.

193. Төзекләндерү өлкәсендә законнар һәм муниципаль хокукый актлар таләпләрен үтәмәгән яисә тиешенчә үтәмәгән өчен җаваплылыкка җәлеп итү күрсәтелгән таләпләрне үтәүдән һәм кертелгән хокук бозуларны бетерүдән затны азат итми.